

ORIENTAREA SEXUALĂ

Ghid pentru profesori

Coperta: Lucian David

Copyright © ACCEPT, 2005
C.P. 34-56, București

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Orientarea sexuală: Ghid pentru profesori / Asociația
ACCEPT. - București: Maiko, 2005

Bibliogr.

ISBN 973-7620-01-1

I. Accept. Asociația (București)

371.3

Acest ghid a fost elaborat de Asociația ACCEPT în cadrul unui proiect susținut de către Fundația pentru o Societate Deschisă – România și tipărit cu sprijinul financiar al Open Society Institute – New York.

ORIENTAREA SEXUALĂ

Ghid pentru profesori

Asociația ACCEPT
București, 2005

Cuprins

1. Introducere.....	9
2. Sexualitatea	15
3. Orientarea sexuală.....	21
4. Prejudecăți și stereotipuri referitoare la gay	29
5. Coming out – dezvăluirea orientării homo/bisexuale.....	41
6. Relațiile între persoane de același sex	47
7. Homofobia și homonegativitatea	53
8. Evoluția legislației române referitoare la homosexualitate ...	61
9. Bărbații care au raporturi sexuale cu alți bărbați și HIV/SIDA	67
10. Băieții, tinerii și HIV/SIDA	72
11. Bibliografie și surse suplimentare de informare	78
Organizațiile LGBT din România.....	81
<i>Anexa 1: Sugestii metodologice pentru desfășurarea unei lecții despre orientarea sexuală</i>	<i>82</i>

Introdacere

1. Introducere

În majoritatea familiilor, sexualitatea este un subiect despre care rareori se vorbește deschis. Elementele de educație sexuală pe care părinții le împărtășesc tinerilor aflați la pubertate sau adolescenților se rezumă, deseori, la anunțarea menstrei și a pericolului de a rămâne însărcinată, pentru fete, și la interdicția de a „lăsa vreo fată gravidă”, pentru băieți.

În această situație – existentă atât în România, cât și în alte țări europene sau în SUA – este lesne de sesizat că tinerii între 12 și 18 ani, aflați în proces de maturizare (inclusiv) sexuală, se văd nevoiți să recurgă la metode de informare nu totdeauna corespunzătoare. Unii apelează la prieteni mai vârstnici (poate binevoitori, dar nu totdeauna bine informați sau de încredere) pentru a afla mai multe despre sex și sexualitate; alții experimentează sexual în mod imprudent, riscând infectarea cu HIV ori cu Infecții cu Transmitere Sexuală (ITS-uri), sau apariția sarcinilor nedorite.

Rolul cadrului didactic în educarea tinerilor de gimnaziu și liceu cu privire la sexualitate este, de aceea, extrem de important. Profesorul de educație despre sex este acela care, furnizând informații corecte despre sexualitate și creând un cadru în care chestiunile legate de sexualitate să poată fi discutate cu sinceritate și încredere, poate contribui în mod esențial la formarea acestor tineri ca persoane mature, responsabile și sănătoase.

Asociația ACCEPT vă pune la dispoziție acest ghid pentru a vă furniza un set de informații și de sugestii despre

cum ar fi bine să fie abordată chestiunea orientării sexuale și a homosexualității în cadrul orelor de educație pentru sănătate. Deoarece studiile de specialitate indică faptul că aproximativ 5% din populația adolescentă este de orientare homosexuală, considerăm că este important ca dumneavoastră să știți:

- să tratați acest subiect cu siguranța și profesionalismul unui profesor bine informat;
- să relaționați în mod constructiv cu acest segment de elevi, oferindu-le informații corecte și o consiliere adecvată;
- și, nu în ultimul rând, să contribuiți la formarea unei generații de tineri educați în spiritul cunoașterii și acceptării diversității, principiu fundamental pentru cetățenii europeni.

Conștienți fiind că, în România, subiectul orientării sexuale este încă insuficient cunoscut și abordat, cel mai adesea, prin prisma unor prejudecăți larg răspândite, includem în această introducere câteva chestiuni asupra cărora **vă invităm** să reflectați, precum și sugestiile noastre cu privire la abordarea lor.

1. Cum să reacționez dacă un elev sau o elevă vine la mine și îmi mărturisește că s-ar putea să fie homosexual sau lesbiană, bisexual sau bisexuală?

Ca profesor/profesoară de educație pentru sănătate, nu aveți responsabilitatea nici să „încurajați” un elev în a-și afirma orientarea sexuală, nici să îl „descurajați” în a o face. Responsabilitatea dumneavoastră se referă la furnizarea de informații corecte și obiective despre subiectele de care este interesat un elev sau o elevă, în demersul său de autocunoaștere. Aceasta din urmă este responsabilitatea sa, și numai a sa. Dumneavoastră îi puteți asculta și sprijini pe elevi în procesul autocunoașterii, oferindu-le informații utile sau sugerându-le surse de informare, dar nu încercați să le impuneți nici o concluzie de genul „ești homosexual” sau „ești heterosexual”.

Esențial este să îl/o încurajați, cu onestitate, să își descopere singur/ă orientarea sexuală, oricare ar fi aceasta.

2. Ce să fac, dacă observ că unul din elevii mei sau una din elevele mele este ridiculizat/ă sau agresat/ă de colegi, din cauza (presupusei ori realei) sale orientări homosexuale sau bisexuale?

Dacă sunt tolerate ori trecute cu vederea, comportamentele verbal sau fizic agresive îi pot face pe unii să se creadă îndreptățiți în a fi violenți și, prin urmare, să se dezvolte ca indivizi violenți, deci periculoși pentru societate. A nu face nimic, atunci când sunteți martor/ă la o scenă violentă, poate fi tot atât de grav ca a fi părtaș/ă la ea. Reglementările legale referitoare la hărțuire și discriminare (inclusiv pe baza orientării sexuale), vă îndreptățesc să interveniți ferm în asemenea situații, stopând comportamentul violent și luând măsuri pentru ca acesta să nu se repete.

3. Cum să reacționez, dacă unul din părinții elevilor mei vine la mine indignat că se discută subiectul orientării sexuale la orele de educație pentru sănătate?

Ministerul Educației și Cercetării din România a introdus orele de educație despre sex în școli, precum și materiale referitoare la sexualitate și dezvoltarea sexuală pentru a se asigura că adolescenții români sunt bine informați și responsabili în ce privește sănătatea lor și a partenerilor, în momentul în care își încep viața sexuală. Pentru unii adolescenți, viața sexuală poate implica dileme referitoare la orientarea lor sexuală – dileme pe care trebuie să și le rezolve în cunoștință de cauză, pe baza unor informații corecte și obiective. Din acest motiv, precum și din cauză că orientarea sexuală este o parte integrantă a sexualității umane, subiectul acesta este inclus în programa de educație pentru sănătate. Responsabilitatea dumneavoastră ca profesor de educație pentru sănătate este să respectați programa și să tratați cu profesionalism toate subiectele incluse în aceasta.

În plus, puteți invita eventual un părinte al unui tânăr gay să le vorbească părinților, poate în cadrul unei ședințe cu

părinții, despre dificultățile întâmpinate de el sau ea. Puteți încerca să contactați organizațiile neguvernamentale locale care reprezintă persoanele gay și lesbiene pentru a vă pune în legătură cu părintele unui tânăr gay dispus să participe la o ședință cu părinții.

4. Ce să fac, dacă mie, personal, homosexualii îmi provoacă dezgust și, prin urmare, îmi vine să omit cu totul subiectul orientării sexuale, la orele de educație despre sex?

Orele de educație despre **sex** sunt destinate elevilor dumneavoastră, iar felul în care dumneavoastră vă raportați la subiectul homosexualității și la persoanele gay reprezintă doar unul dintre punctele de vedere posibile și rezonabile. Puteți respecta cerința obiectivității expunând mai multe puncte diferite de vedere, pe lângă cele specificate de programa disciplinei educație despre sex sau recomandate aici, punând în același timp la îndemâna elevilor aparatul argumentativ necesar pentru ca ei să își formeze în mod critic o părere proprie asupra acestor subiecte. Este absolut rezonabil că nimeni nu vă poate impune dumneavoastră, ca persoană, să simpatizați persoanele de orientare homo/bisexuală. Dar este la fel de rezonabil ca dumneavoastră, în calitate de profesor de educație pentru sănătate, să aveți o conduită profesionistă și să abordați subiectul orientării sexuale în mod obiectiv. Pe baza experiențelor similare semnalate de colegi din alte sisteme de învățământ (olandez, italian, american), vă putem sugera să invitați unul sau mai mulți specialiști în domeniu (fie sexologi, fie profesioniști din domeniul neguvernamental – drepturile omului, drepturile minorităților, etc. – fie chiar persoane de orientare homo/bisexuală), ori un profesor coleg, pentru a vă asista/ sprijini în predarea acestui subiect la clasă.

Sperând că materialele pe care le-am pregătit pentru dumneavoastră vă vor fi utile în derularea orelor de educație pentru sănătate, vă mulțumim pentru profesionalism și vă dorim succes!

Sexualitatea

2. Sexualitatea

Definiție

M

ult timp, sexualitatea a fost discutată exclusiv cu referire la actul și comportamentele sexuale, fiind înțeleasă ca un fel de nume generic al acestora. Departe de a fi, însă, o chestiune exclusiv biologică, sexualitatea umană are, incontestabil, ramificații sociale, emoționale, psihologice, spirituale. Ea determină, deseori, valorile la care ne raportăm, statutul social la care aspirăm, tipul de personalitate pe care ni-l dezvoltăm, abilitățile de relaționare interpersonală pe care ni le formăm, rolurile sociale pe care ni le asumăm. Dacă suntem persoane încrezătoare în forțele proprii ori complexate, dacă suntem persoane sociabile ori necomunicative, dacă suntem persoane deschise și încrezătoare ori, dimpotrivă, suspicioase și pline de neîncredere – toate acestea depind și de felul cum ne înțelegem și dezvoltăm sexualitatea.

Astfel, putem defini sexualitatea umană drept o componentă a ființei umane ce cuprinde cunoștințele, convingerile, valorile și comportamentele sexuale ale unui individ, precum și anumite preferințe, emoții, senzații fizice etc. Sexualitatea are legătură cu anatomia, fiziologia și biochimia unui organism uman — pe scurt, cu funcția reproductivă a organismului —, dar și cu rolurile sociale, identitatea și personalitatea unui individ, cu gândurile, sentimentele, comportamentul acestuia, precum și cu relațiile pe care acesta le dezvoltă cu semenii săi.

În trecut, numeroase tipuri de preferințe și comportamente sexuale au fost considerate nenaturale, perverse sau imorale. Aproape toate activitățile sexuale în afara celor reproductivă în cadrul familiei au fost considerate la un moment dat imorale sau nenaturale (spre exemplu, masturbarea, sexul oral, sexul în afara căsătoriei etc.), în timp ce acum multe dintre acestea sunt considerate normale și sunt practicate de multe persoane. În general, sexualitatea nu era considerată în trecut un subiect legitim de discuție în cele mai multe contexte, fiind supusă unor norme sociale restrictive.

Mentalitățile bazate pe noțiuni precum cele de „păcat”, „obscenitate” și „indecență” au făcut ca generații de oameni să simtă rușine, insatisfacție, teamă și inhibiție în legătură cu sexualitatea. Astăzi, sexualitatea este mai prezentă în cultură ca oricând, dar este posibil ca anumite atitudini moderne față de aceasta să ducă de asemenea la insatisfacție, lipsa împlinirii erotice și, paradoxal, la devalorizarea experiențelor sexuale.

Mulți oameni consideră astăzi că practicile sexuale constituie o chestiune de gust, de preferință personală, atâta timp cât au loc între persoane care au împlinit vârsta de consimțământ (vârsta care în România este de 15 ani, atât pentru băieți, cât și pentru fete). Pe de altă parte, mulți oameni cred de asemenea că unele preferințe și opțiuni sexuale sunt problematice din punct de vedere moral sau constituie tulburări psihologice (spre exemplu, oamenii au opinii împărțite despre sado-masochism, sexul cu parteneri multipli, sexul fără dragoste, sexul contra cost și pornografie, fetișism, etc.). Ca societate ne revine sarcina de a reflecta fără prejudecăți, dar în mod responsabil, dacă ar trebui să existe norme cu privire la comportamentele sexuale și care ar trebui să fie acestea, precum și la felul în care trebuie să ne raportăm la diverse preferințe sexuale ale noastre și ale altora.

Aspecte

Vârsta adolescenței (12-18 ani) reprezintă perioada în care fiecare individ își cristalizează identitatea sexuală și, în marea majoritate a cazurilor, își începe viața sexuală. Este foarte important, însă, ca un adolescent / o adolescentă să își înceapă viața sexuală nu sub presiunea grupului de prieteni ori a partenerului, ci atunci când este într-adevar pregătit/ă pentru aceasta – adică atunci când este responsabil/ă din punct de vedere sexual.

De aceea, discuțiile despre sexualitatea adolescenților ar trebui să acorde egală atenție următoarelor aspecte:

- **Informare:** toți oamenii au dreptul să fie corect informați cu privire la dezvoltarea organismului uman, reproducere, anatomie, fiziologie, sarcină și naștere, reacții și stimuli sexuali, orientare sexuală, măsuri anticoncepționale, avort, abuz sexual, HIV/SIDA și alte infecții cu transmitere sexuală (ITS-uri). Scopul acestei informări este să asigure dezvoltarea sănătoasă a unei persoane, incluzând cunoașterea și aprecierea propriului corp, dezvoltarea de relații care să aibă la bază respectul reciproc și exprimarea afecțiunii, dragostei și intimității conform propriilor valori.

- **Dezvoltarea de valori:** educația pentru sănătate le dă adolescenților posibilitatea de a explora, pune sub semnul întrebării și evalua atitudini, valori și păreri despre sexualitatea umană. Astfel, adolescenții ajung să înțeleagă și/sau regândească noțiunile de relație, cuplu, familie, își dezvoltă propriile valori, învață să respecte limitele de confort ale partenerilor, își formează respectul de sine și simțul responsabilității față de ceilalți.

- **Dezvoltarea abilităților interpersonale:** capacitatea de a comunica o intenție, de a lua și afirma o decizie și de a formula un refuz – toate acestea îi ajută pe adolescenți să își formeze o relație satisfăcătoare, bazată pe consimțământ, respect și apreciere reciprocă.

▪ **Dezvoltarea responsabilității într-o relație:** adolescenții ar trebui sfătuiți să se angajeze în raporturi sexuale doar când se simt cu adevărat pregătiți pentru aceasta și când știu cum se folosește un prezervativ și ce măsuri trebuie luate pentru prevenirea sarcinilor nedorite ori a ITS-urilor.

În conștientizarea tuturor acestor aspecte și în formarea abilităților legate de ele, esențială este comunicarea deschisă și sinceră despre sexualitate: încurajați-vă elevii să își spună punctele de vedere, să nu își întrerupă sau judece colegii când aceștia își exprimă propriile păreri, și reformulați cele spuse de ei, dacă e nevoie, pentru a vă asigura că opiniile exprimate sunt clare tuturor. Vorbind deschis și onest despre sexualitate și furnizându-le elevilor informații corecte despre aspectele acesteia, îi ajutați pe adolescenți să devină persoane integre și responsabile din punct de vedere sexual.

Orientarea sexuală

3. Orientarea sexuală

Definiție

Ca și sexualitatea, orientarea sexuală se referă nu doar la actul sexual, ci la un complex de factori incluzând, pe lângă atracția erotică, comportamentul sexual, fanteziile sexuale, îndrăgostirea, auto-definirea și preferințele sociale. Orientarea sexuală a unei persoane se prefigurează în copilărie, devenind cel mai adesea clar conturată la pubertate și adolescență. În mod tradițional, orientarea sexuală a unei persoane este definită în funcție de sexul celor față de care acesta sau aceasta este atras sau atrasă sexual. Astfel, dacă cineva este atras sau atrasă de persoane de sex opus, orientarea sa este heterosexuală. Dacă este atras sau atrasă de persoane de același sex, orientarea sa este homosexuală. Iar dacă este atras sau atrasă de persoane de ambele sexe, orientarea sa este bisexuală.

Gradațiile sexualității umane – Scala Kinsey

În descrierea orientării sexuale, de referință rămân studiile realizate de dr. Alfred Kinsey (1894-1956) pe un număr de 20.000 de subiecți, intitulate „Comportamentul sexual al bărbaților” (1948) și „Comportamentul sexual al femeilor” (1953).

Pornind de la ipoteza „consacrată” potrivit căreia există trei tipuri de orientare sexuală (heterosexuală, bisexuală și homosexuală), Kinsey a afirmat că o asemenea „scală limitată

nu descrie în mod adecvat continuum-ul sexual care reprezintă realitatea din natură” și a propus o scală cu șapte puncte pentru a ilustra mai bine „numeroasele gradații existente” în reacțiile pe care le pot avea oamenii față de persoane de același sex.

Iată cele șapte grade ale scalei Kinsey:

0 – persoane exclusiv heterosexuale care nu au nici un fel de reacție de tip homosexual

1 – persoane care, deși preponderent heterosexuale, au, ocazional, experiențe de tip homosexual

2 – persoane predominant heterosexuale, dar care au reacții clar homosexuale și frecvente experiențe de tip homosexual

3 – persoane ale căror reacții și experiențe sunt în mod egal heterosexuale și homosexuale

4 – persoane predominant homosexuale, dar care au reacții clar heterosexuale și frecvente experiențe de tip heterosexual

5 – persoane care, deși preponderent homosexuale, au, ocazional, experiențe de tip heterosexual

6 – persoane exclusiv homosexuale care nu au nici un fel de reacție de tip heterosexual

La acestea, s-a adăugat mai târziu un al 8-lea grad:

X – persoane care nu reacționează erotic nici la stimuli de tip heterosexual, nici la stimuli de tip homosexual.

Studiul lui Kinsey a produs senzație prin aceea că revela existența unui procent mult mai mare de homosexuali decât se crezuse că ar exista. Conform datelor furnizate de Kinsey, 2% din femei sunt exclusiv homosexuale, iar 13% au avut contacte sexuale cu alte femei cel puțin o dată în viață. În ceea ce privește bărbații, a reieșit că 4% dintre aceștia au avut contacte exclusiv homosexuale, în vreme ce 37% au avut contact sexual cu alți bărbați cel puțin o dată în viață.

Cele mai importante concluzii desprinse din studiile lui Kinsey sunt următoarele:

- aproximativ 10% din orice populație dată o reprezintă persoanele care au avut cel puțin o experiență homosexuală
- numărul persoanelor exclusiv heterosexuale ori exclusiv homosexuale este extrem de redus
- sexualitatea umană este un continuum din care categorii precum „heterosexual”, „bisexual”, „homosexual” pot fi doar aproximare, nu net fixate.

Cele trei mari „categorii clasice”, însă, și-au păstrat funcționalitatea și, folosite cu nuanțările de rigoare, sunt utile în descrierea comportamentelor sexuale umane, ca și în formularea reglementărilor politice ori juridice referitoare la cetățeni de orientări sexuale diferite.

Homosexualitatea

Homosexualitatea este în general definită drept atracția emoțională, sexuală și afectivă constantă față de indivizi de același sex. Deși mult timp nu a existat un concept care să o numească, homosexualitatea masculină a fost încurajată în Grecia antică, în numeroase culturi primitive, în perioada timpurie a Imperiului Roman, precum și în Japonia Evului Mediu, ca un tip de relație prin care se asigură continuitatea unui set de cunoștințe („arta războiului”, de exemplu) și de valori „tipic masculine” (filosofice, politice, artistice) de la un bărbat mai vârstnic către unul mai tânăr.

Începând cu secolele 3-4 d.Ch. și până în perioada Renașterii, însă, homosexualitatea a fost privită drept păcat capital, în societățile creștinate, (ca și în cele de religie mozaică și musulmană) pe baza unor texte din Vechiul Testament și din Coran și pe baza unora dintre epistolele Sf. Apostol Pavel. Homosexuali din aceste epoci istorice erau supuși unor pedep-

se bestiale, cum ar fi castrarea, executarea prin tăierea capului ori arderea pe rug.

Unele expresii culturale ale homosexualității reapar în secolul al XII-lea în cântecele/legendele menestrelilor, iar în perioada Renașterii, deși oficial interzisă, homosexualitatea își găsește expresii de marcă în arta unor personalități precum Leonardo da Vinci sau Michelangelo.

Odată cu epoca Iluminismului, discursul despre homosexualitate își mută accentul de pe latura religioasă pe cea psiho-socială, astfel încât, în multe țări europene, homosexualitatea era privită drept o manifestare patologică și un fenomen antisocial.

Acest din urmă aspect a fost speculat de regimul nazist și, ulterior, de cel comunist, care, considerând homosexualitatea un simptom de „nebărbăție” și „slăbiciune” ce amenință ascensiunea Germaniei hitleriste și, respectiv, a sistemelor politice din fostul bloc sovietic, au supus homosexualii unui „program” de exterminare fizică (în lagarele naziste) și psihologică (în instituțiile psihiatrice și în închisorile comuniste sau prin șantajul exercitat de serviciile de Securitate comuniste). Toate aceste concepții se regăsesc, astăzi, în stereotipurile asociate homosexualității și vor fi trecute în revistă în secțiunea următoare.

1973 este anul în care homosexualitatea a fost exclusă de pe lista dereglărilor și tulburărilor psihice, de către Asociația Psihiatrică Americană. În 1975 Asociația Psihologică Americană a reiterat această decizie, declarând că „se opune portretizării lesbienelelor, gaylorlor și bisexualilor, pe baza orientării lor sexuale, drept bolnavi mintal” și că „sprijină diseminarea de informații corecte în ce privește orientarea sexuală și sănătatea mentală precum și demersurile menite să contracareze prejudecățile bazate pe ignoranță sau pe convingeri nefondate referi-toare la orientarea sexuală.” În fine, în 1993 Organizația Mondială a Sănătății, din care face parte și România, a declarat homosexualitatea drept variantă

firească de exprimare a senti-mentelor umane. Nefiind o boală, homosexualitatea nu poate fi „vindecată”.

Specialiștii în domeniu consideră că orientarea homo/bisexuală, asemenea celei heterosexuale, nu este o alegere, ci un dat. Homosexualitatea se datorează unui complex de factori genetici, psihologici, sociali și culturali.

Din punct de vedere politic, numeroase țări din Uniunea Europeană tind spre garantarea de drepturi egale pentru cetățenii de orientare homo/bisexuală (incluzând dreptul de a încheia parteneriate sau căsătorii civile și/sau dreptul de a adopta copii), în virtutea criteriilor generale de egalitate în drepturi și non-discriminare stabilite la Amsterdam în 1997 și pe baza a două reglementări majore: Articolul 13 al Tratatului CE din 1 mai 1999 și Directiva 2000/78/CE din 27 noiembrie 2000.

În ciuda acestor fapte, în câteva țări europene (printre care și România) gayi, lesbienele și bisexualii sunt, în continuare, supuși discriminării și priviți prin prisma unor stereotipuri predominant incorecte.

Ce consecințe poate avea un mediu social caracterizat prin astfel de atitudini, pentru un adolescent / o adolescentă gay? Iată câteva dintre ele:

- Negarea propriei orientări sexuale și reprimarea sexualității, rezultând în ura de sine, depresie și, în cazuri extreme, sinucidere.

- Recunoașterea față de sine a propriei orientări sexuale, dar adoptarea unei vieți duble și ipocrite, pentru a evita reacțiile adverse ale familiei, prietenilor, profesorilor sau medicilor de orientare heterosexuală. Riscul unui stres psihologic continuu, al pierderii respectului de sine și al sexului „clandestin”, neprotejat, din lipsă de informații medicale adecvate, este implicit.

- Recunoașterea față de sine și față de alții a propriei orientări sexuale, dar expunerea, din această cauză, la posibile agresiuni, violență și discriminare. Ca efect al acestora,

adolescentul/adolescenta în cauză poate începe să lipsească de la școală, poate renunța la studii, sau poate recurge la alcool, droguri, ori chiar la acte de violență.

Pentru a preveni oricare dintre aceste consecințe, esențiale sunt informarea corectă a adolescenților cu privire la orientarea sexuală, comunicarea deschisă și onestă cu ei, precum și indicarea unor grupuri de suport sau organizații care îi pot ajuta cu informații specializate.

Prejudecăți și stereotipuri referitoare la gay

4. Prejudecăți și stereotipuri referitoare la gay

Prejudecățile referitoare la persoanele de orientare homo/bisexuală reflectă concepțiile despre homosexualitate ale epocilor istorice de până acum și se răsfrâng, la rândul lor, atât în numele generice peiorative atribuite „categoriei homosexualilor”, cât și în stereotipuri mai complexe, dar predominant nefondate, despre cum sunt sau cum nu sunt homosexualii.

Nume generice peiorative

Acestea s-au atribuit predominant bărbaților homosexuali. Cele mai frecvente sunt „poponar” și „bulangiu” și provin dintr-un stereotip referitor la un comportament sexual presupus a fi „tipic” bărbaților de orientare homo/bisexuală (anume sexul anal), ca și dintr-o prejudecată conform căreia homosexualii nu sunt „bărbați adevărați”, fiind efeminați și imaturi din punct de vedere sexual. Însuși termenul „homosexual”, inventat în 1869 de doctorul Karoly Maria Benkert (de la grecescul „homo”, însemnând „același”, și latinescul „sexualis”) și preluat în 1890 de sexologul britanic Havelock Ellis, a căpătat în timp conotații peiorative.

Adoptând denumirea generic nepeiorativă folosită de comunitatea gay din spațiul euro-american, se recomandă

folosirea, și în România, a termenului generic de „gay” (citit „ghei”), pentru desemnarea bărbaților și femeilor de orientare homosexuală. „Gay” a fost pentru prima oară folosit cu referire la două femei homosexuale în jurul anului 1920, de către scriitoarea Gertrude Stein, în povestea intitulată „Domnișoara Furr și domnișoara Skeene.”

Stereotipuri și prejudecăți

Acestea sunt convingerile fixe, predominant negative și neîntemeiate, pe care le are un grup social despre un alt grup social. Ele se bazează pe generalizare și auto-centrism: grupul social care recurge la stereotipuri se ia pe sine drept „normă”, atribuindu-și caracteristici pozitive și atribuind altui grup caracteristici negative. Majoritatea heterosexualelor tind să privească persoanele gay prin prisma unor stereotipuri și prejudecăți pe care le enumerăm mai jos, împreună cu observații despre gradul lor de corectitudine:

- *„Atracția gaylor pentru persoane de același sex este nenaturală”.*

Această obiecție față de homosexualitate se bazează în primul rând pe ambiguitatea termenului „natural”. Printre diversele sensuri posibile ale acestui termen, „natural” se poate referi la funcția biologică a sexualității, anume reproducerea, caz în care atât homosexualitatea, cât și masturbarea, sexul oral, sexul protejat și multe alte practici pot fi considerate nenaturale, fără ca acest lucru să însemne că sunt de asemenea imorale sau patologice. Oamenii se angajează în activități sexuale nu numai pentru a se reproduce, dar și pentru a obține plăcere, pentru a relaționa în feluri anume cu alți oameni, ca și din alte motive complexe. Simplul fapt că homosexualitatea nu este reproductivă nu este un motiv suficient pentru a susține că este „împotriva naturii”.

Dacă prin „nenatural” se înțelege doar că homosexualitatea nu este prezentă în lumea animalelor, acest argument

este fals. Cercetătorii au observat că, pe lângă comportamente heterosexuale, mai mult de 470 de specii de animale (cimпанzei, delfini, rândunele, fluturi, reptile, pești, precum și animale domestice ca vacile, oile, porcii, iepurii, caii, câinii și pisicile) au comportamente homosexuale. Ca și la animale, comportamentele homosexuale umane fac parte integrantă din diversitatea naturii.

▪ *„Bărbații gay sunt efeminați, iar lesbienele sunt masculine”*

Într-adevăr, unii bărbați gay adoptă într-o oarecare măsură un stil feminin, iar unele lesbiene un stil masculin. Însă mulți bărbați gay, probabil majoritatea acestora, sunt imposibil de deosebit de bărbații heterosexuali în privința masculinității stilului lor personal, ca și multe lesbiene în privința feminității.

Sunt posibile numeroase explicații pentru faptul că unii bărbați homosexuali sunt „efeminați”, iar alții au un stil masculin convențional. Într-o societate în care toți oamenii sunt învățați că un bărbat care nu are relații cu femei nu este „bărbat adevărat”, unii gay pot internaliza această prejudecată și pot accepta inconștient că nu sunt „bărbați adevărați”, renunțând la aparența masculinității. În acest caz, într-o societate în care nu există homofobie nu ar exista nici stereotipul bărbatului gay efeminat și, ca atare, orientarea sexuală nu va avea nici o legătură cu gradul de masculinitate sau feminitate.

Dar este posibil și ca un bărbat, gay dar și heterosexual, să considere că normele de masculinitate sunt în general arbitrare și să refuze să li se conformeze. Femeile și bărbații își pot dezvolta propriul stil individual gestual, propriile modulații de voce sau ton, etc. – este realmente o alegere care ține de individul respectiv și de felul în care decide să își construiască personalitatea și aparența, iar ideea că există standarde „naturale” și dezirabile diferite pentru femei și bărbați poate fi contestată.

▪ *„Bărbații gay se împart în două categorii: activi și pasivi”.*

„Activ” și „pasiv” se pot referi doar la rolul pe care cineva îl adoptă în contextul sexului penetrativ, sau se pot referi în general la roluri sexuale. Dar, în ambele sensuri ale cuvintelor, majoritatea bărbaților gay sunt versatili, partenerii de cuplu preluând pe rând rolul „activ” sau „pasiv”. Mai mult, nu toți gayi se auto-definesc în funcție de rolul pe care îl preferă atunci când fac sex: există gay pentru care categoriile activ/pasiv/versatil sunt lipsite de importanță, sunt secundare. Cineva poate să prefere un rol sau altul în funcție de moment, de partener, de context etc. sau poate să prefere să nu adopte un rol anume.

În plus, unii bărbați gay adoptă într-adevăr aproape exclusiv rolul activ sau pasiv, poate pentru că le este teamă să adopte celălalt rol, datorită evoluției lor personale într-o societate care încarcă aceste roluri cu anumite semnificații culturale. Dar este posibil ca unii gay să adopte exclusiv un rol activ sau pasiv pur și simplu pentru că asta preferă, din motive care ne scapă și care sunt neimportante (tot așa cum, spre exemplu, unii bărbați, heterosexuali sau gay, preferă să facă sau să li se facă sex oral).

- *Într-o relație gay, unul e „femeia” și celălalt e „bărbatul”*

Este posibil ca, în acest stereotip, „femeie” și „bărbat” să se refere la atributele „pasiv” și „activ” deja discutate mai sus, dar și la rolurile de gen („masculin” sau „feminin” în definiția lor tradițională) pe care le asumă doi gay în cuplu. Acestea nu sunt neapărat fixe (unul gătește totdeauna, iar celălalt aduce întotdeauna bani în casă), ci depind de deprinderile și priceperile fiecărui individ – la fel cum, într-un cuplu heterosexual modern, de treburile casnice, de exemplu, se ocupă ambii parteneri sau acela din ei care se pricepe mai bine, are mai mult timp liber, etc.

- *„Gayi și lesbienele sunt promiscui”.*

Prin promiscuitate se înțelege, de regulă, schimbarea frecventă a partenerilor sexuali și întreținerea unor raporturi sexuale în condiții neigienice. Această practică ține de stilul de viață al unui individ și de felul cum acesta decide să își ducă viața sexuală. Departe de a fi „tipice gay”, astfel de stiluri de viață sunt, într-adevăr, caracteristice unora dintre gay în aceeași măsură în care sunt caracteristice unora dintre bărbații sau femeile de orientare heterosexuală.

În general bărbații gay au mai multe contacte și relații de natură sexuală decât femeile lesbiene, ceea ce poate indica faptul că frecvența și natura relațiilor gaylor depind nu atât de orientarea lor sexuală, cât de felul în care au fost educați ca bărbați sau femei. Mai mult, este probabil ca genul de relații în care se implică un bărbat gay să depindă de oportunitățile pe care le are: într-o societate în care relațiile fățișe dintre bărbați sunt condamnate, sexul clandestin poate fi una din puținele opțiuni rămase.

▪ *„Gayi și lesbienele sunt obsedați de sex și sunt atrași de toate persoanele de același sex pe care le întâlnesc”.*

Atracția față de o persoană depinde, la gay, ca și la heterosexuali, de un număr de factori, de la cei fizici și psihologici la cei estetici. Gayi, ca și heterosexualii, sunt atrași de persoane de același sex care le plac fizic, cu care se simt compatibili, cu care împărtășesc anumite gusturi, cunoștințe și preferințe, etc. A spune că un bărbat gay este atras de orice bărbat echivalează cu a afirma că un bărbat heterosexual este atras de orice femeie, sau că o femeie heterosexuală este atrasă de orice bărbat – indiferent de felul cum arată, cum se îmbracă, cum se poartă, cum gândește, s.a.m.d.

▪ *„Actul sexual între doi bărbați e crud și murdar: sexul anal”.*

Sexul anal este doar unul din comportamentele sexuale pe care le adoptă, eventual, doi bărbați ce consimt să aibă o relație sexuală. Nu este însă un comportament „tipic gay”,

fiind practicat și în cuplurile heterosexuale. Mai mult, pentru unii gay sexul anal nu se află pe primul loc în rândul preferințelor lor. Sexul anal poate fi crud în măsura în care orice raport sexual practicat fără tandrețe și fără afecțiune poate fi crud, indiferent de orientarea sexuală a partenerilor. Dar, practicat cu grijă într-un context potrivit, sexul anal poate fi nu numai tandru, dar și igienic și nedureros.

▪ *„Actul sexual între două femei este ‘moale’ și ‘ineficient’”*

Penetrarea vaginală este în general considerată o componentă importantă a sexului, dar nu este una esențială: și fără penetrare există contact genital, orgasm, erotism, afecțiune – pe scurt, satisfacție fizică și afectivă. În plus, două femei pot folosi diverse obiecte pentru penetrare vaginală, sau se pot rezuma la sex oral, mângâieri și alte practici sexuale.

▪ *„Devii gay dacă te seduce un gay”.*

În general nu au fost observate cazuri în care cineva care avea o orientare exclusiv heterosexuală a devenit gay în urma „seducției”, tot așa cum nu se întâmplă ca un homosexual să devină heterosexual pentru că a fost „sedus” de o persoană de sex opus. Orientarea sexuală a unei persoane este în general destul de puțin variabilă în timp, iar atunci când există schimbări, ele nu se datorează eforturilor intenționate ale cuiva.

▪ *„Devii lesbiană dacă ești urâtă sau grasă, pentru că nu te plac bărbații”.*

Lesbienele pot avea, ca toate femeile, orice trăsături fizice (de la frumusețe la urâtenie, de la zveltețe la obezitate, etc.), însă acestea nu au nimic de-a face cu orientarea lor sexuală. Faptul că o femeie este respinsă de bărbați nu este o condiție nici necesară, nici suficientă pentru a deveni lesbiană – există multe femei care sunt respinse fără a fi lesbiene, iar multe lesbiene care nu sunt respinse în nici un fel de bărbați.

Argumentul după care unele femei devin lesbiene pentru că nu sunt plăcute de bărbați asumă în mod nejustificat că cineva devine homosexual doar când nu are de ales (nu are cu cine să întrețină relații heterosexuale), fapt infirmat de nenumărate observații factuale.

▪ *„Lesbienele urăsc bărbații”.*

Majoritatea lesbienelelor nu au sentimente negative față de bărbați, iar multe femei care sunt critice față de bărbați sunt heterosexuale. În plus, unele lesbiene pot într-adevăr avea resentimente față de bărbații care au făcut presiuni asupra lor să aibă relații heterosexuale. De asemenea, lesbienele pot avea obiecții îndreptățite la adresa societăților dominate de bărbați, care nu le permit să trăiască independente, fără a intra într-o relație tradițională de subordonare față de un bărbat.

▪ *„Toate relațiile gay sunt nereușite și de scurtă durată”.*

Teoretic, relațiile gay au tot atâtea șanse de reușită ori de nereușită ca și relațiile heterosexuale. În practică, însă, relațiile dintre gayi care trăiesc într-un mediu social discriminatoriu presupun un mai mare efort și mai multă înțelegere din partea ambilor parteneri, deoarece sunt supuse mai multor presiuni și inconveniente (posibila dezaprobare a familiilor celor doi parteneri, dificultatea de a găsi un partener potrivit într-un mediu propice, adesea necesitatea de a păstra secretă relația, rețineri în a exprima afecțiune în public în mod spontan de teama presaliilor, etc.). Studiile relevă, oricum, că majoritatea gaylor își doresc relații stabile și de lungă durată.

▪ *„Bărbații gay sunt pedofili și seduc băieți”.*

Pedofilii sunt o categorie sexuală distinctă, iar raporturile lor sexuale cu persoane sub 15 ani sunt considerate infracțiuni și pedepsite prin lege. Există pedofili și în rândul homosexualilor, și în rândul heterosexualilor. Studiile efectuate până acum relevă că majoritatea pedofililor practică raporturi de

natură heterosexuală cu minore sub 15 ani. A echivala homosexualitatea cu pedofilia, pe baza cazurilor existente, este la fel de absurd ca a echivala heterosexualitatea cu pedofilia.

- „*Gayi și lesbienele nu au copii*”.

A nu avea copii nu este un motiv pentru a disprețui o persoană ori o relație de cuplu, tot așa cum nu trebuie disprețuiți heterosexualii care nu pot avea copii. Deși cuplurile de gay și lesbiene nu se pot reproduce, multe au copii, fie din relații heterosexuale anterioare, fie prin adopție, fie – în cazul lesbienei – prin inseminare naturală ori artificială.

- „*Copiii gaylor și lesbienei sunt tot homosexuali*”.

Conform studiilor de specialitate, nu există o determinare genetică prin care copilul unui gay sau al unei lesbiene se naște neapărat gay, după cum nu există o determinare genetică prin care copilul unui cuplu heterosexual se naște neapărat heterosexual. De exemplu, marea majoritate a copiilor gay provin din familii heterosexuale.

- „*Gayi își fac propriile lor baruri și discoteci, la care nu au acces heterosexualii*”.

Întrucât majoritatea heterosexualilor sunt încă împotriva vizibilității gaylor, este lesne de înțeles de ce a apărut necesitatea unor localuri cu specific gay, în care aceștia să se poată comporta și manifesta fără a trebui să își cenzureze vorbele ori gesturile, de teama unor posibile reacții ostile. Un cuplu heterosexual se poate bucura de gesturi mărunte, atingeri și conversații intime în orice bar, în timp ce un cuplu gay poate face aceste lucruri în deplină siguranță doar într-un bar gay. În plus, barurile și alte instituții gay îi pun pe gay în legătură. Ca persoană gay poate fi dificil să găsești parteneri în contexte obișnuite, pentru că îți poate fi teamă de reacția celorlalți și, în condițiile în care majoritatea oamenilor sunt heterosexuali, poate fi greu să găsești pe cineva potrivit. Persoanele heterosexuale sunt acceptate în astfel de baruri, dar, din motivele

enumerare mai sus, unii gay preferă să existe locuri în care cei mai mulți clienți nu sunt heterosexuali.

▪ *„Din cauza că gayi se înmulțesc tot mai mult, rasa umană va dispărea”.*

Este posibil ca acest stereotip să fie efectul vizibilității crescânde a gaylor, și nu al creșterii numărului lor real. Chiar dacă presupunem că procentul de persoane de orientare exclusiv sau preponderent homosexuală nu este constant în timp (presupunere care este disputată de cercetători), nu avem motive să ne temem pentru dispariția rasei umane. Nu avem de ce să credem că un mare număr de oameni ar deveni exclusiv sau preponderent homosexuali și că acestea ar înceta să facă și să crească copiii.

▪ *„Din cauza gaylor vor dispărea familia ca celulă socială și viața de familie”.*

Ca toți tinerii, gayi cresc în familii de care se desprind la vârsta maturității și obținerii independenței financiare și pe care o iau, desigur, drept reper în construirea propriei lor relații de cuplu. Această observație este susținută de două vizibile aspirații ale majorității gaylor de azi: dreptul de a se căsători ori de a încheia parteneriate civile și dreptul de a adopta copii ori, în cazul unor lesbiene, de a beneficia de inseminare artificială, pentru a face copii – două aspirații care contrazic puternic acest stereotip, dovedind, dimpotrivă, că majoritatea gaylor doresc să reproducă, într-o formă sau alta, modelul de (viață de) familie practicat și de majoritatea heterosexuală.

Mai mult, anumite aspecte ale vieții de familie sunt puse la îndoială și de către o parte din heterosexuali, întreaga instituție a familiei fiind în schimbare. Unii gay experimentează noi forme de relaționare, împreună cu restul societății. Dacă se va dovedi că familia tradițională este modul optim de organizare în societate și că acesta este potrivit și pentru gay și lesbiene, nu avem nici un motiv să credem că majoritatea

gaylor nu vor fi de acord cu aceasta și nu vor adopta același model.

În plus, unii oameni consideră că opțiunea pentru un anumit stil de viață este o chestiune privată și că nimeni nu poate spune ce ar trebui să aleagă celălalt pentru el însuși.

- „*Gayi răspândesc SIDA*”.

Conform datelor furnizate de UNAIDS, la nivel mondial infectarea cu HIV (virusul care duce la apariția SIDA) se produce, în proporție de 70%, prin raporturi sexuale între bărbați și femei, în proporție de 10% prin raporturi sexuale între bărbați, în proporție de 5% prin folosirea în comun a acelor de seringă și în proporție de 15% prin alte mijloace.

- „*De ce trebuie gayi să facă atâta paradă de orientarea lor sexuală?*”

Acestui stereotip i s-ar putea răspunde cu aceeași întrebare: „de ce trebuie cuplurile hetero să se sărute atât de mult în spații publice (pe stradă, în spații de metrou, la cinematograful, în localuri)”? Și într-un caz și în celălalt, este vorba de aceeași nevoie general umană a indivizilor de a-și exprima, în mod natural și liber, identitatea, valorile și sentimentele. Nu în ultimul rând, vizibilitatea sporită a gaylor permite o mai bună cunoaștere a acestui segment social rămas, pentru majoritatea heterosexuală, „în penumbră” și în zona de „subiecte tabu”, în mare parte din lipsă de informații. O cunoaștere autentică a acestui segment nu poate duce decât la armonie socială și la o mai bună integrare socială a unor indivizi a căror valoare socio-profesională și culturală societatea o poate pierde, din cauza discriminării pe criteriul orientării lor sexuale.

Coming out – dezvăluirea orientării homo/bisexuale

5. Coming out – dezvăluirea orientării homo/bisexuale

„Coming out” este un termen din limba engleză care nu are echivalent în română. Provine din expresia „to come out of the closet”, care înseamnă, literal, „a ieși din debara” – în sens figurat, „a da în vileag un lucru secret”.

Definiție

Coming out se referă la procesul prin care un gay, o lesbiană sau o persoană bisexuală conștientizează faptul că este atras/ă de persoane de același sex, ajunge să își identifice orientarea sexuală și să o dezvăluie și altora.

Studii recent efectuate în universități nord-americane arată că majoritatea tinerilor gay își identifică orientarea sexuală până la vârsta de 13 ani. Felul și momentul în care aceștia decid să vorbească și altora despre identitatea lor diferă de la individ la individ. Majoritatea își dezvăluie orientarea sexuală și altora în următoarea ordine: altor persoane gay de aceeași vârstă, prietenilor heterosexuali apropiați, membrilor familiei de vârste apropiate cu ale lor și, în final, părinților.

Este important de reținut următorul fapt: coming out nu este un act singular, realizat o dată în viață, ci, mai degrabă, un proces continuu. Aceasta deoarece, condiția de gay nefiind „vizibilă” precum cea a unei persoane de culoare, de exemplu, în viața unei persoane gay vor apărea tot timpul noi cunoștințe (amici, noi membri ai familiei, colegi de serviciu, parteneri de

afaceri, etc.) față de care persoana gay poate să considere important să se identifice.

Importanța

Fără nici un dubiu, coming out-ul este preocuparea majoră, dacă nu chiar cea mai apăsătoare, a majorității gaylor. De ce? În primul rând, din motive de sănătate și bunăstare personală: a nu îți dezvălui orientarea homo/bisexuală înseamnă a duce o viață dublă, a-ți trăi relațiile „pe ascuns”, a fi nevoit să minți sau să te cenzurezi tot timpul – ceea ce afectează negativ psihologia oricărui om în situații similare. În al doilea rând, din motive sociale: o persoană gay poate foarte bine să nu dezvăluie și altora orientarea sa sexuală, însă asta înseamnă că el/ea nu va vorbi cu mulți dintre cunoscuți despre o parte importantă din sine – ceea ce înseamnă că relațiile sale cu colegii, amicii sau familia vor fi limitate și, prin urmare, lipsite de genul de mulțumire pe care ți-o dă comunicarea deschisă cu cei dragi.

În special într-o societate ostilă homosexualilor, coming out-ul presupune un curaj considerabil și o sinceritate totală pe care mulți nu le au, preferând să trăiască „pe ascuns” o viață întreagă. Odată cu dezvăluirea orientării sale sexuale, o persoană gay își poate pierde prietenii cei mai buni, poate fi renegată de familie ori discriminată la școală sau la locul de muncă (exemplele de astfel de întâmplări reale abundă, și unele dintre ele vor fi folosite în secțiunea practică a acestui ghid).

În plus, coming out-ul reprezintă începutul unei vieți normale și demne pentru orice gay, chiar dacă și viața aceasta are dificultățile ei. Acest act de asumare a identității gay a stat la baza mișcărilor de emancipare a homosexualilor de pretutindeni. Atunci când un bărbat gay sau o femeie lesbiană se hotărăsc să nu se mai ascundă, contribuie nu numai la propria lor bunăstare, dar și la a celorlalți gay și lesbiene.

Abordare

Un gay care decide să își asume toate aceste riscuri trebuie să știe cum să o facă, astfel încât să minimalizeze posibilitatea unor reacții negative dăunătoare și pentru sine, și pentru persoana căreia i se dezvăluie. Iată câteva chestiuni importante la care un tânăr gay ar trebui să reflecteze, înainte de a-și face coming out-ul:

- Clarificarea propriilor sentimente: ești „ok” cu orientarea ta sexuală? Dacă nu, încearcă să obții ajutor (fie de la alte persoane cum ar fi psihoterapeuții, fie din publicații tematice) ca să lămurești dacă motivele pentru care nu te simți bine sunt interioare ori datorate prejudecăților mediului referitoare la homosexualitate? Nu îți face coming out-ul câtă vreme nu te simți împăcat/ă cu tine însuși/însăși și nu lăsa pe nimeni să te forțeze să te dezvălui, dacă nu ești cu adevărat pregătit/ă.

- Alegerea momentului pentru coming out: fii conștient/ă de starea de sănătate, dispoziția și problemele celor cărora te pregătești să te dezvălui. Dacă în acel moment ei sunt îngrijorați sau stresați din vreun motiv fără legătură cu tine, ori dacă sunt prinși într-o dispută cu cineva, nu vor fi receptivi la ce ai să le spui și e foarte probabil să reacționeze ostil, vărșându-și nervii pe tine.

- Anticiparea reacției: fii pregătit/ă ca mărturisirea ta să stârnească surprindere, furie sau supărare. Deși asemenea reacții sunt foarte frustrante, nu reacționa tot cu furie, lasă-le timp celorlalți să se gândească în liniște la cele spuse.

- Reafirmarea aprecierii tale față de ei: explică faptul că ți-a trebuit mult curaj până să te simți pregătit/ă pentru această dezvăluire, că le-ai făcut-o pentru că îi consideri importanți pentru tine și că îi respecti într-atât încât să consideri că trebuie să te cunoască așa cum ești. Reamintește-le că ești aceeași persoană: dacă ieri erai fiul iubitor sau fiica grijulie, la fel vei fi și mâine.

- Continuarea comunicării: fii pregătit/ă să răspunzi cu calm și sinceritate la întrebările lor. E important să fii bine informat/ă pentru a le putea clarifica nelămuririle. Poate fi foarte util să căutați împreună materiale informative, să le citiți și să discutați pe marginea lor.

- Păstrarea respectului de sine: dacă obții reacții incriminatorii, negative ori violente, ori dacă persoana căreia i te dezvălui îți întoarce spatele, nu te lăsa nici umilit/ă, nici deznădăjduit/ă. Cunoaște-ți valoarea ca individ, cunoaște-ți calitățile, apreciază-ți-le și, în funcție de acestea, estimează pe cine merită să păstrezi alături de tine și pe cine nu.

Chiar dacă este un proces riscant și care necesită multă răbdare și discernământ, coming out-ul este premisa unei mai bune integrări sociale, poate duce la consolidarea relațiilor cu cei apropiați și oferă o perspectivă mai matură asupra realităților legate de dragoste, prietenie, comunicare etc. Este de asemenea o condiție necesară pentru acceptarea deplină a propriei orientări sexuale și a dezvoltării respectului de sine.

Relațiile între persoane de același sex

6. Relațiile între persoane de același sex

În esență, relațiile gay nu diferă cu nimic de relațiile heterosexuale: aceleași bucurii, aceleași realizări împreună, aceeași încredere sau neîncredere, aceleași gelozii, același sprijin reciproc, aceleași cerțuri, același gen de program comun, aceleași griji financiare, aceeași afecțiune reciprocă, aceeași negociere a responsabilităților casnice, aceleași țeluri, aceleași eșecuri, aceleași împăcări, și așa mai departe.

În ceea ce privește, însă, realitatea socială în care aceste relații există și care le influențează, diferențele sunt semnificative, iar un tânăr gay care intenționează să își întemeieze o relație ar trebui să fie conștient de următoarele aspecte:

- *Rolurile de gen:* în general, băieții sunt formați în spiritul competiției față de alți băieți. O relație între doi bărbați poate fi afectată de acest principiu formator, în sensul că poate exista o „bătălie a orgoliilor” în cuplu, în care unul din parteneri va încerca să îl domine constant pe celălalt – situație în care esențial este, pentru ambii, să învețe să își respecte reciproc autonomia. În mod similar într-un cuplu format din două femei poate exista tendința ca una din parteneri să cedeze întotdeauna prea ușor, uitând de propriile pretenții și devenind treptat dependentă de cealaltă – caz în care e necesar un plus de asertivitate, de afirmare a propriei voințe.

- *Famiiliile partenerilor:* în vreme ce un tânăr cuplu heterosexual se bucură de cele mai multe ori de sprijin (moral

și financiar) din partea familiilor celor doi parteneri, ca și de sfaturi care îi ajută să treacă peste eventualele momente de criză conjugală, un cuplu gay are rareori privilegiul acesta. De aceea, pentru un cuplu gay poate fi mai dificil să ajungă să locuiască în același apartament, să obțină împreună realizările pe care orice cuplu și le dorește sau să beneficieze de sprijin și sfaturi care să îi ajute să depășească momentele de criză. Pe de altă parte, abordate ca ocazii de a testa calitatea relației, tocmai aceste încercări pot contribui la consolidarea cuplului.

- *Mediul social:* un mediu social ostil (începând cu vecinii de apartament și terminând cu comeseții de la un restaurant) poate ridica cele mai dificile obstacole pentru un cuplu gay, în special dacă unul din parteneri este mai deschis în ceea ce privește exprimarea liberă (inclusiv în public) a identității sale, iar celălalt – nu. Dacă unul din parteneri își exprimă afecțiunea în mod spontan, de exemplu îmbrățișându-l pe stradă pe celălalt, care îi respinge gestul de teamă că trecătorii ar putea reacționa agresiv, reflexul său poate fi interpretat drept lipsă de afecțiune. Repetate, asemenea incidente pot eroda relația. De aceea e important ca cei doi parteneri să învețe a-și negocia manifestările și, deopotrivă, temerile, având grijă să pună accentul pe relație și pe dezvoltarea ei.

- *Drepturi legale:* în cele mai multe state, cuplurile gay au mai puține drepturi legale decât cele heterosexuale. Este vorba nu doar de dreptul de a-și oficializa relația, dacă așa doresc, ci și de chestiuni precum moștenirea sau accesul în spital al unuia din parteneri atunci când celălalt se află în stare gravă și când, conform legii, doar familiei îi este permis să îl viziteze. Faptul că partenerul de viață al unei persoane gay nu este recunoscut drept familia sa imediată îi face pe parteneri să simtă că, spre deosebire de relațiile heterosexuale, relația lor este lipsită de însemnătate și recunoștere – ceea ce poate afecta negativ respectul de sine al cuplului, precum și voința celor doi

parteneri de a investi în durabilitatea relației. Conștiente de implicațiile acestei inechități, tot mai multe state europene tind să adopte reglementări legislative care să asigure drepturi egale cuplurilor gay. Dreptul de a încheia parteneriate/căsătorii civile, de exemplu, le este garantat în țările scandinave, în Belgia, Franța, Germania, Olanda, Spania, etc.

Nu toate persoanele gay, însă, își doresc o relație stabilă și de lungă durată, de tip parteneriat. Noțiunea de „relație” însăși suferă modificări rapide în lumea de astăzi, sub presiunea nevoii de afirmare profesională ori a ambițiilor materiale. Pentru a preveni angajarea într-o relație generatoare de frustrare ori nemulțumire sau rănirea neintenționată a partenerului, gayi, ca de altfel orice persoană, ar trebui să știe bine în ce tip de relație sunt pregătiți să se angajeze, ce fel de așteptări au de la parteneri și ce le pot oferi ei înșiși acestora. Indiferent dacă relația asupra căreia se decid este o căsătorie, o relație la distanță sau una de scurtă durată, afecțiunea, respectul reciproc, responsabilitatea și grija față de partener rămân ingredientele esențiale.

Mai mult, așa cum tinerii heterosexuali trec adesea prin etape de experimentare sexuală și afectivă înainte de a stabili relații mai profunde, tot astfel un tânăr gay sau o tânără lesbiană poate avea relații de diferite tipuri, durate și grade de intensitate. De mediul și contextul în care aceste relații au loc depinde câtă satisfacție (sexuală, emoțională, intelectuală, etc.) și câtă împlinire pot aduce cuiva – există contexte mai sigure și contexte mai periculoase, contexte mai familiare și contexte mai străine, etc., fiecare cu avantajele și dezavantajele lor. Depinde de fiecare să descopere ce preferă și să hotărască ce alegeri consideră corecte.

Homofobia și homonegativitatea

7. Homofobia și homonegativitatea

Ostilitatea față de persoanele de orientare homo/bisexuală este adesea numită homofobie.

Definiție

H

omofobia este termenul prin care se definește un „complex de emoții precum anxietatea, dezgustul, aversiunea, furia, stinghereala și frica” pe care le simte o persoană de orientare hetero-

sexuală față de un gay, o lesbiană, un bisexual sau o bisexuală”. „Homofobia” nu este o „fobie” în sens tradițional, clinic, pentru că nu se referă la o reacție patologică, incontrollabilă față de homosexuali, ci la o atitudine cognitivă și emoțională negativă determinată de educație. Homofobia nu este o boală ce trebuie tratată, ci o atitudine care poate fi modificată pozitiv. De aceea homofobia se referă nu numai la emoții, ci și la opinii și atitudini negative față de homosexuali.

Homofobia afectează nu doar persoanele non-gay, ci și pe gayi înșiși, în momentul în care aceștia preiau și internalizează mesajele negative ale societății cu privire la homosexuali. Dintre manifestările homofobiei internalizate menționăm: ura de sine (cu efectele de rigoare asupra celor din jur) rezultată din acceptarea opiniilor negative față de homosexualitate, stânjeneala în compania gaylor deschisi în ce privește orientarea lor sexuală, respingerea și denigrarea tuturor heterosexualilor („heterofobie”) etc.

Pentru a preveni perpetuarea scindării sociale dintre gay și majoritatea populației, precum și numeroasele consecințe negative ale homofobiei, tinerii ar trebui să înțeleagă mecanismul prin care homofobia generează comportamente negative ca etichetarea, hărțuirea, discriminarea și violența.

Mecanism

Din perspectiva orientării sexuale, noțiunile de „normal” și „anormal” sunt încă atât de împământenite încât, atunci când facem cunoștință cu o persoană, nu doar că presupunem din capul locului că este heterosexuală, dar nici nu ne gândim vreo clipă că ar putea să **nu** fie heterosexuală. Odată pronunțat, cuvântul „homosexual” invocă automat ideea de „anormal”.

Fobia față de gay își are rădăcinile în această asocieră: ne este, în general, frică de ce este considerat „anormal”, neobișnuit, necunoscut. O persoană altfel decât „normală” inspiră automat celorlalți nesiguranță sau frică. „Această emoție primară poate genera o atitudine negativă care, la rândul ei, poate duce la un comportament negativ.”

În cazul homofobiei, frica față de „anormalul” gay naște o atitudine de superioritate: heterosexualii sunt superiori gaylor. De aici, adoptarea unor comportamente negative față de gay: ca „superiori”, heterosexualii se consideră „îndreptățiți” să îi eticheteze, hărțuiască, agreseze, discrimineze.

Etichetarea

Etichetarea presupune desemnarea unui gay, a unei lesbiene, a unui bisexual sau a unei bisexuale printr-un anume „atribut”, doar pe baza preferințelor lor sexuale. Aceste atribute (enumerare la începutul secțiunii IV) sunt rezultatul unor stereotipuri precum „gayi sunt efeminați” sau „lesbienele urăsc bărbații”.

Etichetarea poate avea efecte puternice. Dacă un om este supus etichetării pentru o perioadă îndelungată, este posibil să înceapă să se comporte conform etichetei respective pentru că asta așteaptă mediul înconjurător de la el.

Hărțuirea

Hărțuirea presupune un comportament de natură sexuală față de o persoană care nu l-a solicitat și nu îl apreciază, considerându-l jignitor și indezirabil.

Ca exemple de „comportament de natură sexuală” care pot apărea și în școli sau licee, enumerăm: avansuri de natură sexuală, atingeri sau gesturi cu tentă sexuală, graffiti cu mesaje de natură sexuală, expunerea sau distribuirea de materiale, fotografii sau desene în care temele sexuale sunt explicite, glume despre sex/glume „murdare”, exercitarea de presiuni pentru acordarea de „favoruri” sexuale, auto-erotizarea în fața altora sau discutarea în public a intimităților de natură sexuală și răspândirea de zvonuri legate de activitatea sau „performanța” sexuală a altora.

Hărțuirea repetată a unui elev de către profesori sau de către alți elevi poate crea un mediu ostil pentru victimă, având efecte precum absenteismul, dificultăți în a învăța și scăderea randamentului, pierderea încrederii în autoritățile școlare, izolarea, nesiguranța sau pierderea respectului de sine.

Din 2000 și în România există prevederi legislative care pedepsesc hărțuirea.

Discriminarea

Discriminarea implică nu doar comportamente negative față de o persoană sau un grup gay, ci și un set de dezavantaje specifice de multe ori deliberat instituite.

În general, comportamentele negative sunt mult mai ușor de recunoscut decât dezavantajele, care nu sunt întotdeauna evidente/vizibile. De exemplu, formularele obișnuite pe care un cetățean le are de completat în diverse situații par concepute conform normelor heterosexuale, cuprinzând, la secțiunea „stare conjugală”, doar câteva opțiuni-standard: „necăsătorit/ă”, „căsătorit/ă” sau „divorțat/ă”. Unii gay consideră lipsa unei a patra opțiuni valabile și pentru ei (de pildă, „parte-

neriat civil” – în cazul gaylor din statele unde aceste parteneriate sunt legale) o formă de discriminare mai puțin vizibilă decât altele (cum ar fi interzicerea accesului gaylor într-un bar), însă la fel de discriminatorie.

În România anului 2001, situația cu privire la discriminarea gaylor era, conform unui studiu efectuat de Asociația ACCEPT sub îndrumarea ILGA-Europe (The European Region of International Lesbian and Gay Association), următoarea: 28% din subiecții gay chestionați fuseseră agresați fizic, 41,5% fuseseră hărțuiți, 35,8% avuseseră experiențe negative în familie, iar 29,3% fuseseră discriminați la locul de muncă.

Un alt studiu recent întreprins în câteva țări din Comunitatea Europeană propune o explicație inovatoare (și, posibil, generatoare de soluții noi) pentru felul cum funcționează discriminarea împotriva gaylor. Conform acestui studiu, perpetuarea comportamentelor discriminatorii se datorează existenței unui cerc vicios. Întrucât cei mai mulți gay optează pentru „invizibilitate”, preferând să nu își dezvăluie orientarea sexuală și comportându-se ca și cum nu ar fi gay, majoritatea heterosexuale nu poate decât să își facă despre gay imaginea sugerată de acei câțiva gay vizibili (în presă, la televizor, în filme sau la spectacole). Astfel, cititorii articolelor de scandal care descriau „escapadele” homoerotice ale cântărețului George Michael prin toalete publice ajungeau la convingerea că gayi sunt promiscui. La fel, privitorii concertului oferit de trupa rusească tATu în timpul concertului lor din România nu puteau concluziona decât că lesbienele sunt un fel de femei imature cărora le place să „se dea în spectacol”.

Având la dispoziție doar astfel de exemple de gay, heterosexuali nu pot decât să își formeze o impresie generală viciată despre gay – o impresie bazată pe câțiva gay vizibili care, chiar dacă nu sunt reprezentativi pentru comunitatea gay, au avut îndrăzneala de a-și asuma (sau de a-și „juca”) public orientarea sexuală. Cercul vicios se închide atunci când, intimidați de impresia generală în continuare proastă a majorității heterosexuale despre gay, majoritatea gaylor continuă să prefere invizibilitatea.

Pare evident că, pentru depășirea acestui blocaj, este important ca mai mulți gay (gayi obișnuiți, nu neapărat gayi-vedete) să opteze pentru coming-out, și este la fel de important ca mai mulți heterosexuali să își pună sub semnul întrebării stereotipurile.

Din punct de vedere legal, începând din 2000 discriminarea pe criteriul orientării sexuale este considerată o infracțiune și în legislația română.

Violența

Violența fizică împotriva minorităților, inclusiv a gayilor, are o denumire specială în literatura de specialitate: „hate crimes” – infracțiuni (de la vătămări corporale la crime) comise asupra unor victime gay și motivate de orientarea sexuală a acestora. În unele cazuri extreme, agresorii își planifică atacul în locuri pe care le știu frecventate de gay. În cele mai multe cazuri, însă, actele de violență sunt neplanificate și se produc atunci când agresorii recunosc gay sau lesbiene în locuri publice. Cea mai cunoscută „hate crime” este, poate, aceea petrecută în anii ’70 într-un orașel din statul american Nebraska și ecranizată în „Boys Don’t Cry”, un film pe care și telespectatorii români au avut ocazia să-l vadă, este povestea unei adolescente, Teena Marie Brandon, ucisă de prietenii săi după ce aceștia descoperă că trecea drept băiat și avusese o relație lesbiană.

Confrunțați cu comportamente homofobe precum cele patru descrise mai sus, mulți adolescenți (fie victime, fie martori) preferă să păstreze tăcerea cu privire la asemenea incidente din teama de a nu provoca și mai multă violență. A păstra tăcerea nu este, însă, o soluție pentru eradicarea violenței. Informându-vă elevii despre existența unei legislații care pedepsește hărțuirea, discriminarea și agresiunea, acționați în spiritul prevenirii unor astfel de manifestări.

Evoluția legislației române referitoare la homosexualitate

8. Evoluția legislației române referitoare la homosexualitate

S

tutul legal al persoanelor care întrețin relații consimțite cu persoane de același sex diferă enorm de la o țară la alta. În unele state islamice gayi sunt încă incriminați drept infractori și supuși unor pedepse corporale ori chiar executați. În alte țări există legi care incriminează doar relațiile sexuale dintre bărbați. În altele, legile care incriminau homosexualitatea au fost abolite (de exemplu, în 1968 în Bulgaria). În altele, astfel de legi nu au existat niciodată. În fine, în state ale Uniunii Europene există legi care permit oficializarea relațiilor homosexuale prin căsătorii ori parteneriate civile și legi care asigură în egală măsură cuplurilor heterosexuale și celor homosexuale dreptul de a adopta copii.

România se numără printre statele în care legislația referitoare la homosexualitate a avut un parcurs controversat pe care, din cauza unei informări precare, puțini îl cunosc.

Legislația României moderne

Statul român modern înființat prin unirea celor două principate (Țara Românească și Moldova) în 1864, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, dispunea de un Cod Penal inspirat din tradiții legislative locale și din modelele codurilor franceze și prusace. Acest Cod Penal nu considera homosexualitatea o infracțiune și nu prevedea pedepse speciale pentru homosexuali.

Perioada României Mari

Potrivit unui material publicat în „Curierul Judiciar” no. 6/9 februarie 1930 de Vasile Dongoroz, jurist din perioada interbelică, situația juridică referitoare la homosexualitate din România acelei epoci o continuă pe cea din perioada lui Cuza. Actele homosexuale erau sancționate în exact aceleași situații ca și actele heterosexuale, adică „numai atunci când se constată ca atare că actele au fost savârșite cu violență sau în așa chip încât s-a adus un ultragiu public contra pudorii.”

Perioada carlistă

În timpul dictaturii lui Carol al II-lea au fost introduse în România primele prevederi legale care incriminau relațiile homosexuale. Astfel, noul Cod Penal din 1937 cuprindea un articol special, numărul 431, a cărui formă finalizată în 1938 o redăm mai jos:

„Actele de inversiune sexuală savârșite între bărbați sau între femei, dacă provoacă scandal public, constituie delictul de inversiune sexuală și se pedepsesc cu închisoare corecțională de la 6 luni la 2 ani.

Dacă actul s-a săvârșit asupra unei persoane mai mici de 18 ani, pedeapsa este închisoare corecțională de la 1 la 3 ani.

Aceeași pedeapsă prevăzută la alineatul precedent se aplică și în cazul când actul s-a săvârșit asupra unei persoane mai mici de 14 ani, chiar dacă nu s-a produs scandal public.”

Perioada comunistă

România a fost singurul stat comunist european care a înăsprit pedepsele referitoare la relații între persoane de același sex. Astfel, Codul Penal al Republicii Populare Române din 1948 a păstrat articolul 431, dar a introdus pedepse pentru „inversiune sexuală” de la 2 ani minimum la 5 ani maximum. Tendința a continuat și în Codul Penal publicat în 1957, al cărui articol 431 prevede pedepse între 3 și 10 ani pentru relațiile homosexuale consimțite. În plus, rezerva „scandalului pu-

blic” a dispărut, iar alineatele 2 și 3 din articolul 431 al Codului carlist au fost mutate la art. 420, pedepsind raportul homosexual consimțit cu o persoană sub 18 ani drept viol.

Perioada ceausistă

Codul Penal în vigoare în epoca Ceaușescu cuprindea un articol special referitor la raporturi sexuale între persoane de același sex – articolul 200, al cărui conținut îl redăm mai jos:

„Relațiile sexuale între persoane de același sex, săvârșite în public sau dacă au produs scandal public, se pedepsesc cu închisoare de la unu la 5 ani.

Fapta majorului de a avea relații sexuale cu un minor de același sex se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

Relațiile sexuale cu o persoană de același sex în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima vointa, sau prin constrângere se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.

Dacă fapta prevăzută în alin. 2 și 3 are ca urmare vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi, iar dacă are ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Îndemnarea sau ademenirea unei persoane în vederea practicării de relații sexuale între persoane de același sex, precum și propaganda ori asocierea ori orice alte acte de prozelitism săvârșite în același scop se pedepsesc cu închisoare de la unu la 5 ani.”

Perioada post-Revoluție

În anii '90, sute de gay au fost fie încarcerati, fie reținuți în detenție înainte de judecarea cazurilor lor, pe baza aceluiași articol 200 ceaușist, păstrat în Codul Penal al României de după 1989. Spre finalul acestui deceniu, însă, deși formal încă în vigoare, articolul 200 nu a mai fost folosit. Astfel, în 1998 în închisorile românești nu mai exista nici un deținut

condamnat pe baza alineatelor 1-5 ale acestui articol, ultimul asemenea caz fiind cel al Marianeii Cetiner, grațiată și eliberată în martie 1998.

La scoaterea treptată din funcțiune și, în final, la abrogarea articolului 200 au contribuit mai mulți factori:

- apelurile repetate ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei către autoritățile române, solicitând respectarea obligațiilor referitoare la drepturile omului, pe care România și le asumase prin semnarea mai multor tratate internaționale

- obligația României, ca stat candidat la aderarea la Uniunea Europeană, de a respecta criteriile politice stabilite în Tratatul de la Amsterdam (1999), și în special prevederile articolului 13 al Tratatului, care introduc orientarea sexuală între criteriile de non-discriminare.

- acțiunile de lobby întreprinse de organizațiile de apărare a drepturilor omului din România și susținute de un număr de politicieni, autorități și instituții românești.

Legea prin care s-a abrogat articolul 200 a fost publicată în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 65/30 ianuarie 2002, intrând în vigoare de la data publicării. În aceeași lună a intrat în vigoare și Legea privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, publicată în „Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 69/2002.

Redăm aici definiția legală a discriminării, așa cum este ea formulată în această lege: „prin ‘discriminare’ se înțelege orice deosebire, excludere, restricție, sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex sau orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată sau orice alt criteriu, care are ca scop sau efect restrângerea sau înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

HIV/SIDA

9. Bărbații care au raporturi sexuale cu alți bărbați și HIV/SIDA

*Adaptare după broșura
„Boys, young men and HIV/AIDS” al UNAIDS*

Mesaje cheie – Reacțiile eficiente includ o combinație a următoarelor:

- ⌘ doborârea barierelor sociale și culturale¹ din calea discuției despre sexul între bărbați;
- ⌘ educarea personalului din sănătate, inclusiv a celor din clinicile care au ca obiect infecțiile cu transmitere sexuală (ITS), să depășească ignoranța și prejudecățile privind bărbații care au raporturi sexuale cu alți bărbați (BSB);
- ⌘ asigurarea angajamentelor programelor naționale anti-SIDA și agențiilor donatoare de a include problemele BSB printre prioritățile lor de planificare și finanțare;
- ⌘ răspândirea educației între egali (*peer education*) în rândul BSB;
- ⌘ promovarea prezervativelor de bună calitate și a lubrifianților pe bază de apă, și asigurarea disponibilității lor continue;
- ⌘ revederea și inițierea de legi care să promoveze drepturile BSB.

Fapte:

Raporturile sexuale între bărbați există în toate societățile. Ele implică frecvent sexul anal, care, neprotejat, conduce la riscuri majore în ce privește transmiterea HIV, în special

¹ Cultura reprezintă, după Bergson, și în acest înțeles este folosit aici termenul, ansamblul de valori, tradiții și comportamente care se manifestă într-o societate la un moment dat. (*Nota traducătorului.*)

pentru partenerul pasiv. Raporturile sexuale între bărbați reprezintă, în unele părți ale lumii, principala cale de transmitere a HIV. În alte părți sunt mai obișnuite alte moduri de transmitere. Totuși, aproape pretutindeni, raporturile sexuale între bărbați sunt o parte semnificativă și interconectată a epidemiei. Nu pot fi ignorate.

La nivel mondial, cel puțin 5-10% din cazurile de infectare cu HIV au drept cauză transmiterea pe cale sexuală între bărbați, deși procentajul diferă considerabil de la țară la țară și de la regiune la regiune. UNAIDS consideră că în Australia, Noua Zeelandă, America de Nord și majoritatea țărilor vest-europene procentul se apropie de 70%.

Mulți bărbați care au raporturi sexuale cu alți bărbați, fie ocazional sau frecvent, nu se consideră „homosexuali” sau „bisexuali”. Foarte adesea, ei sunt căsătoriți. Chiar dacă nu sunt, pot avea raporturi sexuale și cu femei. Aceasta se aplică îndeosebi în societățile în care căsătoria este puternic promovată de către societate și familie, ceea ce contribuie la situația că mare parte din raporturile sexuale între bărbați sunt ascunse.

Cea mai mare parte a comportamentelor homosexuale se datorează alegerii. Există însă și situații și instituții în care bărbații sunt obligați să petreacă perioade lungi în companie exclusiv masculină, cum este cazul unităților militare, închisorilor sau instituțiilor de învățământ exclusiv masculine, în care raporturile sexuale între bărbați pot fi obișnuite. De exemplu, s-a arătat că închisorile pentru bărbați au o contribuție semnificativă la răspândirea epidemiei în anumite țări, atât prin injectarea de droguri, cât și prin raporturile sexuale între bărbați.

Probleme:

- *Negarea*

Ostilitatea față de raporturile sexuale între bărbați și concepțiile greșite despre acestea au avut ca urmare măsuri inadecvate de prevenire a infecției HIV în multe țări. Guver-

nele, politicienii și managerii de programe neagă uneori că în țările lor ar exista raporturi sexuale între bărbați. Iar asemenea guverne refuză să sprijine programele de prevenire destinate bărbaților care au raporturi sexuale cu alți bărbați. În consecință, acești bărbați și partenerii lor sunt expuși la riscuri crescute de infectare cu HIV. Negarea este un obstacol imens în calea eforturilor de prevenire și tratare a SIDA în rândul BSB.

- *Date insuficiente privind epidemia*

Lipsa datelor privind epidemia, sau existența unor date nesigure, sunt obstacole în munca de prevenire a infecției HIV. În unele locuri, cercetările nu includ categoria BSB, așadar datele privind acest grup nu sunt disponibile.

- *Lipsa de cunoștințe și informații*

În țările în care educația privind HIV se concentrează asupra transmiterii heterosexuale, bărbații pot ignora prezența riscului în raporturile sexuale între bărbați, sau pot considera că ei nu sunt expuși riscului. De aceea, pot fi mai puțin interesați să se protejeze.

- *Lipsa de programe corespunzătoare*

În multe țări, lipsesc programele anti-SIDA destinate BSB. În același timp, programele existente pot fi necorespunzătoare. Materialele educaționale care se potrivesc într-un bar autoidentificat ca „gay” pot fi prea explicite – și din acest motiv contraproductive – pentru cei care nu se consideră „gay”, dar care au raporturi sexuale cu alți bărbați.

- *Dificultatea de a ajunge la majoritatea bărbaților care au raporturi sexuale cu alți bărbați*

Mulți BSB se angajează în întâlniri sexuale ocazionale și anonime. Ei pot, de asemenea, să nu se considere „gay” sau să considere că nu aparțin grupului bărbaților care au raporturi sexuale cu alți bărbați. Combinarea acestor factori face să fie greu de ajuns la ei, în munca de prevenire. În special, poate fi greu de ajuns la prostituți, mai ales dacă profesează clandestin și nu într-un stabiliment organizat.

- *Dificultățile susținerii sexului protejat*

În ciuda succeselor inițiale ale multor campanii de prevenire, în unele locuri – mai ales în țările industrializate – s-a constatat, în ultimii ani, că BSB practică sexul protejat

(inclusiv folosirea prezervativelor) mai puțin regulat decât înainte. Printre cauzele acestui fenomen sunt: plictiseala, ca urmare a suprainsormării; lipsa tehnicilor de intervenție inovative; scăderea finanțării eforturilor de prevenire; incertitudinea, în rândul bărbaților infectați cu HIV care urmează tratamente antiretrovirale, asupra persistenței riscurilor (pentru ei și partenerii lor) raporturilor sexuale neprotejate.

- *Dotări medicale inadecvate, inaccesibile sau necorespunzătoare*

BSB care caută sprijin în probleme sexuale sau medicale, sau care vor să se testeze HIV sau ITS, ar putea constata lipsa dotărilor necesare. Pe de altă parte, s-ar putea ca dotările să existe, dar bărbaților să le fie greu să apeleze la ele, din cauza atitudinii negative a personalului din sănătate față de comportamentul homosexual, lipsei de discreție și anonim pentru clienți, amplasării sau orelor neconvenabile, sau costurilor ridicate.

- *Stigmatizarea și incriminarea*

Societățile pot fi ostile față de bărbații care adoptă un comportament homosexual, stigmatizându-i și tratându-i ca păcătoși sau criminali – cu pedepse grele, în unele părți. Bărbații vor prefera adesea, din această cauză, să nu fie sinceri în legătură cu relațiile lor sexuale cu alți bărbați. De teama întrebărilor ce ar urma, vor evita să anunțe simptomele ITS, inclusiv ale infectării cu HIV. Din această cauză, se îngreunează mult educația privind HIV și sexul protejat, aprovizionarea cu prezervative și îngrijirea medicală corespunzătoare. Ostilitatea din partea societății afectează și eforturile de prevenire a infecției HIV destinate adolescenților și tinerilor care au raporturi sexuale cu alți bărbați.

Idei de acțiune:

Întrebări pe care să ți le pui:

Care sunt reacțiile tale față de un bărbat care are raporturi sexuale cu alți bărbați? Discriminezi? Cum ai reacționa dacă fiul tău sau un prieten apropiat ți-ar dezvălui că a avut raporturi sexuale cu alți bărbați?

Ajutarea părinților să înțeleagă mai bine dezvoltarea și psihologia copiilor lor și a tinerilor.

Învățarea părinților cum să se adapteze la dezvoltarea sexualității copiilor lor.

Pregătirea de educatori (*peer educators*) din rândul BSB care să vorbească bărbaților care au raporturi sexuale cu alți bărbați despre prevenirea HIV, în baruri sau în alte locuri unde aceștia au întruniri sociale sau se întâlnesc pentru a avea raporturi sexuale.

Dezbaterea și susținerea disponibilității prezervativelor și lubrifianților în școală, la locul de muncă sau în alte locuri destinate activităților sociale.

Discutarea legăturilor dintre consumul de droguri și alcool și raporturile sexuale între bărbați.

Convingerea unor bărbați celebri să vorbească deschis despre bărbații care au raporturi sexuale cu alți bărbați și despre necesitatea ca bărbații să își modifice comportamentul. Asigurarea de mesaje simple privind aceste probleme, pe care asemenea celebrități să le transmită în întruniri publice sau prin interviuri acordate presei.

Încurajarea discuțiilor deschise despre raporturile sexuale între bărbați în comunitate, ca și în instituțiile exclusiv masculine, inclusiv discuții despre posibilitatea transmiterii HIV între bărbați în interiorul și în afara acestor medii.

Încurajarea legăturilor și schimbului de informații între organizații cu programe pentru BSB din diferite țări.

Pregătirea medicilor și altor lucrători sanitari pentru a discuta cu pacienții lor (bărbați) despre comportamentul sexual, sexualitate și sex protejat.

Invitarea reprezentanților grupurilor BSB să vorbească la întrunirile organizațiilor care au activități anti-SIDA și la alte întruniri în care se discută despre prevenirea infecției HIV.

Includerea unei componente destinate bărbaților care au raporturi sexuale cu alți bărbați în planificarea și implementarea programelor de prevenire și tratare a SIDA.

10. Băieții, tinerii și HIV/SIDA

*Adaptare după broșura
„Boys, young men and HIV/AIDS” al UNAIDS*

Mesaje cheie

În general, *infecția HIV este mai răspândită printre bărbați* decât printre femei, cu excepția Africii subsahariene.

Tinerii se expun pe ei și pe partenerii lor riscului infecției cu HIV prin:

1. *sex neprotejat* cu o femeie sau cu un bărbat;
2. *folosirea în comun a acelor, seringilor sau soluțiilor de drog, la injectare.*

Capacitatea *de a vorbi despre problemele lor, inclusiv despre preocupările privind sexualitatea, este un prim pas important* pentru băieți și tineri înspre a învăța cum să se protejeze împotriva infectării cu HIV.

Băieții și tinerii dețin controlul asupra propriei sănătăți.

Mulți tineri sunt expuși în mod deosebit pericolului infectării cu HIV pentru că, atunci când se întâlnesc cu alții, *adesea beau până la intoxicare și întrețin raporturi sexuale „experimentale”.*

Consumul de alcool conduce adesea la raporturi sexuale neprotejate deoarece devine mai greu să te opui raporturilor sexuale, să folosești prezervative și să ai un raport sexual protejat.

Fapte:

- ⌘ Aproximativ un sfert din cei care trăiesc cu HIV/SIDA sunt bărbați sub 25 de ani.
- ⌘ Se estimează că mai mult de 70% dintre cazurile de infectare cu HIV au la origine *raporturi sexuale* între bărbați și femei. Zece procente pot fi atribuite transmiterii virusului pe cale sexuală între bărbați, și 5% din infecții se produc din cauza folosirii acelor în comun de către cei care își injectează droguri. Patru din cinci consumatori de droguri injectabile sunt bărbați.
- ⌘ Studii efectuate în multe părți ale lumii sugerează că bărbații tind să aibă, pe parcursul întregii vieți, *mai mulți parteneri sexuali* decât femeile.
- ⌘ Studiile arată că tinerii cărora le *lipsește educația* privind sănătatea sexuală (care le-ar putea oferi cunoștințe despre propriul organism, sarcină și infecțiile care se transmit pe cale sexuală) sunt mai expuși contractării HIV. Mulți tineri își procură informațiile privind sănătatea sexuală din surse nesigure. Studii efectuate în diverse țări arată că, dacă părinții oferă fetelor o oarecare educație privind sănătatea sexuală (adesea legată de menstruație și sarcină), băieții primesc rar asemenea educație.
- ⌘ Majoritatea societăților atribuie rolul de a dobândi venitul pentru familie bărbatului, și conferă *privilegii* bărbaților și băieților, față de femei și fete. Aceste privilegii includ adesea dreptul de a întreține raporturi sexuale în afara relațiilor de durată sau de a se angaja în relații exterioare căsătoriei, ceea ce poate crește riscul infectării cu HIV atât pentru bărbați, cât și pentru femei.
- ⌘ În multe societăți, băieții și bărbații *sunt condiționați* să nu își exprime emoțiile, să aibă relații formale cu copiii lor și să folosească violența pentru a rezolva conflictele și a-și apăra „onoarea”. În contextul HIV/SIDA, asemenea condiționare este deosebit de îngrijorătoare deoarece întărește viziunea conform căreia bărbatul nu trebuie să

se preocupe de ceilalți și poate avea ca rezultat un comportament care crește pericolul infectării cu HIV atât pentru bărbați, cât și pentru partenerii lor.

- ⌘ În general, bărbații au tendința să *nu se preocupe de propria sănătate*, și își asumă riscuri crescute, inclusiv expunerea la infectarea cu HIV. Cu excepția câtorva țări, aceasta se corelează cu faptul că bărbații au, la naștere, o speranță de viață mai mică decât femeile.
- ⌘ Băieții și tinerii *folosesc sistemele de îngrijire a sănătății mai puțin* decât femeile.
- ⌘ Atât la băieți, cât și la fete, vârsta la care au prima experiență sexuală se corelează cu vârsta la care consumă pentru prima oară *alcool sau alte substanțe* care alterează discernământul.

Alcoolul este consumat, în majoritatea cazurilor, în baruri, la petreceri și în cluburi de noapte, unde oamenii vin adesea pentru a-și căuta un partener sexual. Studiile sugerează că alcoolul consumat în exces și alte droguri, inclusiv așa-numitele „droguri de petrecere”, sunt adesea legate de întreținerea de *raporturi sexuale neprotejate*, iar consumul de alcool este asociat cu persoane care au mai mult de un singur partener sexual. Cercetările arată că cei care combină alcoolul cu raporturile sexuale sunt de șapte ori mai puțin susceptibili de a folosi prezervative în timpul actului sexual decât ceilalți.

Probleme:

- *Asigurarea informației și educației pentru băieți și bărbați privind sănătatea sexuală și a reproducerii*

Ne așteptăm adesea ca băieții și tinerii să aibă cunoștințe despre sex și sexualitate. Această așteptare îi oprește pe mulți dintre ei să ceară informații despre HIV/SIDA, de teamă să nu pară ignoranți în ce privește domeniul sexual. Informarea și educarea cu privire la prevenirea infectării cu HIV îi poate ajuta pe băieți și tineri să ia deciziile necesare pentru a se dez-

volta sănătoși și să devină adulți responsabili. În plus, experiența lucrului cu băieți și bărbați a subliniat importanța dobândirii abilităților de a rezolva preocupările masculine privind sănătatea și de a controla situațiile în care există pericolul raporturilor sexuale prin constrângere sau neprotejate.

- *Viața sub imperiul stereotipurilor masculine*

Stereotipurile generale masculine includ dominarea, forța fizică și asumarea riscurilor. Presiunea unor asemenea stereotipuri îi poate îndemna uneori pe băieți și tineri să aibă raporturi sexuale neprotejate sau să își impună voința partenerilor sexuali, de sex masculin sau feminin, conducând uneori la viol.

Se așteaptă adesea de la băieți și tineri să aibă mulți parteneri sexuali și să dețină controlul întâlnirilor cu substrat sexual. În multe societăți, experiența sexuală este încurajată în rândul băieților și tinerilor de către cei asemeni lor și apare ca o chestiune de prestigiu. Se crede, de asemenea, că tinerii și băieții „au nevoie” de mulți parteneri sexuali și că „varietatea” este o parte normală a felului masculin de a fi. În multe țări, elevii de gimnaziu cred că băieții trebuie să aibă multe iubite, în timp ce fetele ar trebui „să fie cu un singur băiat”. Dacă un asemenea comportament conduce la raporturi sexuale neprotejate, toți cei implicați riscă infectarea cu HIV.

- *Asigurarea serviciilor de sănătate pentru băieți și tineri*

Mulți băieți și tineri se simt oarecum invulnerabili la îmbolnăvire și, ca urmare, nu apelează la serviciile medicale, sau apelează la ele doar când se confruntă cu simptome grave. Din această cauză, multe servicii medicale nu sunt orientate înspre băieți și tineri. Totuși, studiile efectuate în rândul băieților și tinerilor arată că ei ar dori să beneficieze de servicii confidentiale și accesibile, asigurate la ore și în locuri care să le convină. Cel mai important este că vor ca furnizorii de servicii medicale să fie sensibili la nevoile lor.

- *Consumul de alcool și HIV*

Beția oferă adesea scuza unui comportament necorespunzător, antisocial sau riscant, cum ar fi întreținerea de raporturi sexuale nedorite sau neprotejate, sau agresiunea sexuală. De asemenea, cei din grup își pot presa colegii intoxicați cu alcool să aibă raporturi sexuale neprotejate. Violul și alte manifestări ale violenței sexuale au adesea la origine consumul excesiv de alcool. Comunitatea se poate aștepta la asemenea comportament, sau îl poate accepta, în anumite împrejurări, considerându-l „normal” pentru cineva care s-a îmbătat. Totuși, acest gen de comportament poate cauza transmiterea HIV sau a infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS).

Idei de acțiune:

- ⌘ *Asigurarea de informații și crearea deprinderilor* care le vor da posibilitatea băieților și tinerilor să își asigure sănătatea reproducerii, pe baza unor opțiuni înțelepte și responsabile – opțiuni care includ abținerea și amânarea începerii activității sexuale, ca și practicarea de raporturi sexuale protejate.
- ⌘ *Deprinderea medicilor și altor lucrători din sănătate de a discuta cu pacienții lor* despre comportamentul sexual, despre raporturile sexuale protejate și abuzul de droguri, inclusiv injectarea de droguri și consumul de alcool.
- ⌘ *Afișarea de informații privind raporturile sexuale protejate*, ca și asigurarea accesului ușor la prezervative prin instalarea de automate cu prezervative în baruri și cluburi de noapte.
- ⌘ *Promovarea folosirii 100% a prezervativelor* în rândul băieților și tinerilor care își încep viața sexuală, pentru că este mai ușor să urmezi tipare comportamentale învățate la începuturile vieții.
- ⌘ *Promovarea utilizării prezervativelor ca fiind la modă* – chiar „modernă” –, ca și acceptabilă și responsabilă.

- ⌘ *Susținerea disponibilității prezervativelor pentru tinerii activi sexual.*
- ⌘ *Asigurarea dotărilor pentru servicii destinate exclusiv bărbaților în clinici care se ocupă de sănătatea familiei, sănătatea reproducerii și BTS. Câștigarea sprijinului liderilor comunității locale pentru a-i încuraja pe tineri să apeleze la asemenea servicii.*
- ⌘ *Încurajarea băieților și tinerilor să discute între ei despre preocupările lor privind propriile familii, și ajutorarea lor să își dezvolte capacitățile de a discuta cu, și a-i asculta pe, partenerii și copiii lor.*
- ⌘ *Transmiterea de mesaje către băieți și tineri privind consumul de alcool și droguri, pe cartele telefonice și cutii de chibrituri, ca și prin alte strategii creative, cum ar fi teatrul, arta, sportul, și în locurile unde se adună bărbații de obicei.*
- ⌘ *Sprijinirea în comunitate a atitudinii de a nu accepta beția ca scuză pentru comportamentul antisocial sau pentru raporturile sexuale neprotejate.*

11. Bibliografie și surse suplimentare de informare

„Adolescent Sexuality.” Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS). Pe site-ul www.siecus.org/pubs/biblio/bibs0001.html

Blevins, Tina, Gary L. Hansen și William M. Mallory. „Talking about Sexuality.” Pe site-ul www.nnfr.org/adolsex/fact/adolsex_talk.html

DeCarlo, Pamela. „Does Sex Education Work?” Pe site-ul www.caps.ucsf.edu/sexedtext.html

Despre noi. Minorități sexuale în România. Asociația ACCEPT: București, 2003.

Futterman, Donna. „Adolescents.” Pe site-ul www.hab.hrsa.gov/publications/hrsawomen/chapter11/chapter11.htm

Guidelines for Comprehensive Sexuality Education. Kindergarten – 12t Grade. National Guidelines Task Force: 1996.

Homosexuality. A Fact of Life. Teacher's Guide. The Campaign for Homosexual Equality: Manchester, 1978.

Jennings, Kevin, ed. *Talking about Respect. A+ Messages for Those Working to Create Safe Schools for Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Youth.* Gay, Lesbian and Straight Education Network (GLSEN), SUA.

Just the Facts about Sexual Orientation & Youth. A Primer for Principals, Educators & School Personnel. American Academy of Pediatrics, American Counseling Association, American Association of School Administrators, American Federation of Teachers, American Psychological Association, American School Health Association, Interfaith Alliance Foundation, National Association of School Psychologists, National Association of School Workers, National Education Association: 1999.

Lansen, L. Gary si William M. Mallory. „Know the Facts of Sexual Development.” Pe site-ul www.nnfr.org/adolsex/fact/adolsex_develop.html

Mallory, M. William si Gary L. Hansen. „Talking with Your Teen about Sexuality.” Pe site-ul www.nnfr.org/adolsex/fact/adolsex_talkteen.html

Mallory, William M. si Gary L. Hansen. „What Is Sexual Integrity?” Pe site-ul www.nnfr.org/adolsex/fact/adolsex_integ.html

Newberger, H. Eli. „Early Adolescence”, din *The Men They Will Become*. Pe site-ul <http://npin.org/library/2002/n00756/n00756.html>

Parker, J. Terry. „School-Based Sex Education: A New Millennium Update.” Pe site-ul www.ericfacility.net/ericdigests/ed460130.html

Pelletier, Julie. „Sex 101.” Pe site-ul www.canoe.ca/Lifewise/Sexromance0203/march22_sexed_print.html

„Revised Sexual Harassment Guidance: Harassment of Students by School Employees, Other Students, or Third Parties.” In *Federal Register*: 65: 213/noiembrie 2000. Office for Civil Rights, Department of Education, SUA.

„Sexual Harassment: It's not Academic.” Office for Civil Rights, SUA. Pe site-ul www.ed.gov/offices/OCR/docs/ocrshpam.html

„Sexuality Education for Children and Youth with Disabilities.” National Information Center for Children and Youth with Disabilities, Washington DC, SUA. Pe site-ul www.nichcy.org/pubs/outprint/nd17txt.htm

Summerfield, Liane. „Adolescents and AIDS.” Pe site-ul www.ericfacility.net/ericdigests/ed319724.html

Thomas, Karl. *TRIANGLE: Transfer of Information Against the Discrimination of Gays and Lesbians in Europe*. Pro Choix (Franta), Arcigay Nazionale (Italia), Schorer Stichting (Olanda), Empowerment Lifestyle Services (Olanda), Rutgers Nisso Groep (Olanda), Ministry of Health, Social Affairs, Women and Family of the Province of North Rhine-Westphalia (Germania), Viennese Anti-Discrimination Bureau of Same-sex Lifestyles (Austria): 2003.

„Tips for Professionals Who Work with GLBTQ Youth.” Parents, Families and Friends of Lesbians and Gays (PFLAG). Pe site-ul www.pflag.org

Toward a Sexually Healthy America. Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS) si Advocates for Youth: Washington DC, 2001.

www.accept-romania.ro

www.gayhistory.com

Organizațiile LGBT din România

ACCEPT

P.O.Box 34 - 56

Bucharest, Romania

www.accept-romania.ro

E-mail: accept@fx.ro

Phone/Fax: 4021 252 5620

4021 252 1637

4021 252 9000

TIBISCUM

Timisoara, Romania

<http://www.tibiscum.com/>

E-mail: webmastre@tibiscum.com

ASOCIATIA LIDER

P.O. Box.6 – 21

Deva, jud. Hunedoara

E-mail: office@lider-plus.ro

BE AN ANGEL ROMANIA

Cluj-Napoca, jud. Cluj

E-mail: be_an_angel@yahoo.com

EQUAL

P.O. Box 1 – 9

Lupeni, Hunedoara

E-mail: mailequal_ong@yahoo.com

Sugestii metodologice pentru desfășurarea unei lecții despre orientarea sexuală

Obiective:

Parcurgând aceste exerciții, elevii:

- își vor analiza propriile puncte de vedere referitoare la construirea socio-culturală a noțiunilor de „normalitate”/ „anormalitate”;
- vor deveni conștienți de stereotipurile și stigmatul asociate homosexualității și persoanelor de orientare homo/bisexuală, în societatea românească;
- vor înțelege efectele pe care stereotipurile și stigmatizarea le au asupra persoanelor de orientare homo/bisexuală;
- vor reflecta asupra unor modalități de mai bună integrare socială a adolescenților homo/bisexuali;
- își vor defini propria atitudine față de persoanele de orientare homo/bisexuală.

Recomandare

Nu anunțați subiectul lecției. Lăsați-i pe elevi să îl deducă pe măsură ce parcurgeți activitățile. Observați reacția lor în momentul în care au ghicit despre ce subiect e vorba. Dacă comportamentul lor se schimbă brusc, folosiți această ocazie pentru a discuta pe scurt motivele acestei schimbări – fără, însă, a permite ca această discuție să consume tot restul orei.

Nu este nevoie să faceți toate activitățile și exercițiile propuse aici într-o singură lecție. Selectați-le pe acelea care vi se par cele mai potrivite și eficiente în raport cu scopurile acestei lecții: transmiterea de cunoștințe nepartizane despre orientarea homo/bisexuală și chestionarea stereotipurilor nefondate cu privire la persoanele gay.

Activități

1. „Normal/Anormal”

- pregătiți 2/3 seturi de fotografii (poze sau decupaje din reviste ori ziare) care înfățișează câte o persoană. Pot fi poze de buletin ori imaginea unei persoane de la bust în sus, ori imaginea întreagă a unei persoane. Fiecare set ar trebui să aibă câte 8-10 astfel de portrete. Ideal, dar nu neapărat necesar, ar fi ca seturile să fie identice și ca într-un set să existe o mare varietate de: expresii faciale, trăsături fizice, stiluri vestimentare, posturi.

- împărțiți elevii în 2/3 grupe, în funcție de câte seturi de fotografii aveți.

- cereți fiecărei grupe să ordoneze fotografiile de la stânga la dreapta, unde stânga = normal, dreapta = anormal. Acordați-le 3-4 minute pentru aceasta.

- discutați cu fiecare grupă despre aranjamentul făcut: de ce au ordonat fotografiile în felul acela? Diferă ordinea aleasă de o grupă de ordinea aleasă de altă grupă? Discutați diferențele și asemănările și stimulați schimbul de argumente între grupe.

2. „De ce au râs de tine?”

- cereți elevilor ca, lucrând individual, să scrie pe o bucată de hârtie maximum două motive pentru care au fost sau sunt ridiculizați de către colegi, la școală (exemple: „gras”, „tocilar”, „pitic”, „tuciuriu”, „ochelarist”, etc.). Acordați-le 2 minute pentru aceasta.

- invitați un elev/o elevă să citească cu glas tare motivele notate pe hârtie (e de preferat să îl/o lăsați pe el/ea să se ofere să citească, mai degrabă decât să îl/o numiți dumneavoastră).

- după citirea motivelor, întrebați: „cine altcineva a mai fost ridiculizat din același motiv?” Mai puneți și alți elevi să citească ce au notat și repetați întrebarea după fiecare citire, astfel încât cei ridiculizați din același motiv să se grupeze împreună într-o parte a clasei. Se pot forma, astfel, 5-6 grupe.

- puneți fiecărei grupe următoarele întrebări: „cum v-ați simțit când ați fost ridiculizați din acest motiv?” „Cum ați reacționat?” „Credeti că erau îndreptățiți să vă ridiculizeze?” Stimulați schimbul de întrebări și argumente între grupe.

- păstrați grupele pentru exercițiul următor.

3. „Etichetare”

- pregătiți un set de 10-15 etichete. Notați pe fiecare etichetă câte o caracteristică: „leneș”, „bădăran”, „pervers”, „prost”, „ciudat”, „nesimțit”, „impertinent”, etc.

- cereți clasei să se împartă în două grupe: explicați că cei din grupul 1 vor juca un rol, iar cei din grupul 2 vor fi simpli observatori (e de preferat să îi lăsați pe elevi să se hotărască din care grup vor să facă parte, mai degrabă decât să-i numiți dumneavoastră).

- lipiți câte o etichetă pe fruntea sau pe spatele fiecărui elev din grupul 1. Explicați grupului 1 că fiecare elev din grup are voie să citească ce scrie pe etichetele colegilor, dar nu are voie să vadă/știe ce scrie pe propria sa etichetă. Cereți grupului 2 să observe în tăcere jocul ce va urma, fără să facă comentarii, dar notându-și observațiile pe o foaie de hârtie, dacă doresc.

- dați grupului 1 o sarcină, de exemplu: „sunteți toți într-o casă de vacanță, în Mangalia. Ați hotărât ca în seara aceasta dați o petrecere pentru colegii de clasă cazați la Costinești. Acum trebuie să vă împărțiți responsabilitățile, să stabiliți cine ce face: Y îi ia pe cei din Costinești de la gară și îi

aduce aici, G face lista de cumpărături, X și T se duc la cumpărături, Z și P pregătesc mâncarea, Q și D fac curățenie, W strânge bani pentru cumpărături de la toți, etc.” Acordați aproximativ 10 minute pentru derularea acestui joc.

- discutați cu ambele grupe următoarele aspecte: cum s-au simțit în rolurile lor cei din grupa 1? Și-au dat seama în timpul jocului ce scria pe etichetele lor? Cum li s-a părut jocul celor din grupa 2 – au avut impresia că participanții începeau, treptat, să se comporte conform etichetei?

4. „VIP”

- pregătiți o foaie mare (ca de flipchart sau de hârtie de ambalaj pentru colete poștale) ori scrieți pe tablă următoarele nume de personalități care, conform propriilor mărturisiri și/sau studiilor despre viața lor, au fost sau sunt homo/bisexuale: Alexandru cel Mare, William Shakespeare, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Pier Paolo Pasolini, Anthony Perkins, Marlene Dietrich, Greta Garbo, Erasmus din Rotterdam, Leonardo da Vinci, Virginia Woolf, Gertrude Stein, Marguerite Yourcenar, Thomas Mann, Michelangelo, Oscar Wilde, Walt Whitman, Alan Ginsberg, Martina Navratilova, Ioan Luchian Mihalea, David și Ionatan (Regii Israelului), Hadrian și Traian (împarați romani), Richard I (Inimă de Leu) al Angliei, regina Cristina a Suediei.

- cereți fiecărui elev ca lucrând individual, să aleagă una dintre personalitățile notate și să scrie pe o bucată de hârtie 2-3 motive pentru care a ales acea personalitate (de exemplu: îi admiră opera/realizările, consideră că a avut un rol important în epoca/domeniul său, consideră că a fost o personalitate foarte contestată, etc.). Acordați-le maximum 5 minute pentru aceasta.

- invitați câțiva elevi să spună și celorlalți ce personalitate a ales și pentru ce motive.

- menționați că toți cei notați pe tablă au fost de orientare homo/bisexuală. Observați reacțiile elevilor și întrebați-i în

ce fel a afectat această dezvoltare părerea lor despre personalitățile respective.

Stimulați schimbul de întrebări și argumente dintre elevi.

5. „*Un homosexual este...*”

- notați acest început de propoziție pe tablă și invitați toți elevii să completeze propoziția cu un cuvânt sau să spună primul lucru care le vine în minte, când aud cuvântul „homosexual”. Notați pe tablă cât mai multe din răspunsurile lor.

- discutați cele notate. Stimulați schimbul de întrebări și argumente dintre elevi.

6. „*Cum mă integrez?*”

- invitați un elev să se ofere voluntar pentru acest exercițiu, dar asigurați-vă că cel care se oferă are îndeajuns de multă siguranță și stăpânire de sine pentru a nu se simți rănit sau insultat în timpul exercițiului. Explicați-i că va trebui să părăsească sala pentru câteva momente, după care să revină și să interacționeze cu grupul.

- după ce elevul părăsește sala cereți grupului ca, la revenirea acestuia, toți să îl întâmpine cu o anumită atitudine: „indiferență”, „simpatie”, „antipatie”, „teamă”, „curiozitate”, etc. Puteți chiar să cereți grupului ca, la interval de 3 minute sau la semnul liderului de grup, să își schimbe brusc toți atitudinea față de elev – dar asigurați-vă că ordinea atitudinilor e bine reținută de toți cei din grup, astfel încât toți să adopte aceeași atitudine.

- invitați-l înapoi în clasă pe elev și lăsați-l să interacționeze cu grupul 5-10 minute.

- discutați exercițiul: cum s-a simțit elevul când a revenit în clasă?

Ce a observat și cum i s-a părut? Cum a reacționat? A fost o reacție voită? Cum s-au simțit cei din grup? S-au putut menține serioși pe toată durata exercițiului? Care dintre atitudini le-a plăcut cel mai mult, în ce rol s-au simțit cel mai bine?

7. „Cum spun familiei?”

- explicați-le elevilor că acesta este un exercițiu de jucare a unor roluri, pentru care va fi nevoie de 5 voluntari: doi care să joace rolul părinților în vârstă de 40-45 de ani și 3 care să joace rolul copiilor acestora (o adolescentă lesbiană, fratele ei cu un an mai mic decât ea și sora ei mai mare în vârstă de 22 de ani).

- prezentați-le celor 5 care se oferă să joace aceste roluri și restului clasei situația care va trebui jucată: adolescenta lesbiană se simte atrasă, de ceva vreme, de o colegă de liceu cu 3 ani mai mare decât ea, căreia, însă, nu i-a mărturisit nimic, încă. În tot timpul acesta și-a analizat și răs-analizat sentimentele, și-a pus o groază de întrebări, a început să citească articole despre homosexualitate și homosexuali și a ajuns la concluzia că este lesbiană. Se simte ușurată că și-a dat seama de asta, dar e foarte îngrijorată de cum vor reacționa părinții și frații, la care ține foarte mult. În ciuda îngrijorării, simte că trebuie neapărat să le spună; s-ar simți înstrăinată de ei, dacă le-ar ascunde acest fapt.

- după ce ați prezentat situația, acordați-le celor cinci, aproximativ 5 minute pentru a-și împărți și discuta rolurile (e foarte posibil să dorească să-și pregătească dinainte un mic scenariu).

- urmăriți scena jucată de cei cinci. Acordați-le cât timp vor, însă nu mai mult de 20 de minute.

- discutați cu toată clasa scena jucată: cum li s-a părut celor care au jucat? Cum s-au simțit în pielea personajelor? Așa ar reacționa și dacă această scenă s-ar întâmpla în viața reală în familia lor? Cum li s-a părut scena celor care au asistat – i-a emotionat, i-a enervat, au avut impresia că ei ar fi jucat mai bine rolurile respective? Dacă da, în ce fel? Încurajați schimbul de întrebări, argumente și sugestii dintre elevi.

8. „Diferențe și asemănări”

- pregătiți o foaie de hârtie pe care să notați exercițiul de mai jos. Fotocopiați foaia în câte exemplare este nevoie

pentru a distribui câte unul fiecărei perechi de elevi (grupe de 2) din clasa dumneavoastră.

- cereți-le elevilor ca, lucrând în grupe de câte doi, să facă exercițiul de pe foaie. Acordați-le maximum 10 minute pentru aceasta.

- după terminarea exercițiului, discutați felul în care diverse grupe l-au completat. Sunt toate răspunsurile la fel? Unde diferă? De ce un grup a dat răspunsuri diferite de ale altuia? Stimulați schimbul de întrebări și argumente dintre grupe.

Exercițiu

Notați printr-un „X” trecut în căsuța corespunzătoare care din afirmațiile de mai jos considerați că sunt valabile pentru un cuplu de adolescenți gay/adolescente lesbiene (G/L), care sunt valabile pentru un cuplu de adolescenți heterosexuali (H) și care sunt valabile pentru ambele tipuri de cupluri.

Afirmație	G/L	G/L & H	H
Toți colegii știu că suntem împreună.			
Trebuie să ne ferim tot timpul de profi.			
Ne petrecem pauzele îmbrățișați, în curtea școlii.			
Nu vrem să afle părinții că suntem împreună.			
La petrecerea de sfârșit de an, am fost numiți „cel mai reușit cuplu al școlii”.			
Mă tem că relația noastră nu va dura prea mult, și nu din vina noastră.			
Vrem să ne căsătorim, într-o bună zi.			
Petrecem weekend-urile împreună, acasă la unul din noi.			
Nu ne înțelegem în ce priveste începerea vieții sexuale: unul din noi e prea nerăbdător, celălalt – prea precaut			
Ieri am aniversat un an de când suntem împreună.			

9. „Scrisoare pentru Adrian”

- explicați-le elevilor că acesta este un exercițiu scris pe care îl pot face individual ori în grupe de câte 2-3, la alegerea lor.

- în acest exercițiu, ei își vor asuma un rol (de exemplu: psiholog la o revistă de succes, prietenul din copilărie al lui Adrian, personajul principal din situația ce le va fi prezentată, o mătușă din străinătate sau din provincie a lui Adrian, un profesor de la școala lui Adrian, preotul parohiei de care aparține Adrian, un surfer pe Internet, un vecin de bloc, etc.). În acest rol, vor primi un mesaj de la Adrian, în care acesta le prezintă situația lui actuală. Vor trebui să îi răspundă lui Adrian: o epistolă scurtă, care să nu le ia mai mult de 10-15 minute.

- citiți clasei mesajul lui Adrian:

„Nu știu de ce, nu înțeleg cum mi s-a putut întâmpla așa ceva și nici nu-mi pasă, dar m-am trezit îndrăgostit până peste urechi de un coleg dintr-a XII-a! Îl știu din vedere de 2 ani, dar nu i-am acordat niciodată prea mare atenție; de-abia dacă ne salutăm. Săptămâna trecută, cât stăteam amândoi pe banca de rezerve în timpul unui meci de baschet, ceva a ‘licărit’ între noi! Nu mi-a părut de nimic altceva în clipa aia, ci am recunoscut pe loc, fața de mine însumi, că îl iubeam! Și m-am simțit în al nouălea cer! Convins că la fel simțea și el, după meci l-am abordat și i-am făcut direct o declarație de dragoste. Reacția lui m-a șocat! S-a înroșit la față, m-a îmbrâncit cu forță și a-nceput să urle: că sunt un pervers, că vreau să-l corup și pe el, și să mă car din liceul ăla, că nenorociți ca mine n-au ce căuta acolo! Am rămas stupefiat. Chiar din ziua aia, prietena mea, la care țin destul de mult, mi-a întors spatele, iar băieții din clasa mea strigă după mine tot felul de porcării și amenință că nu mă mai lasă să intru în clasă. Cred că am să mă iau la bătaie cu ei, dacă nu mă lasă-n pace. Altă soluție nu există!”

- după răgazul acordat elevilor pentru redactarea unei scrisori pentru Adrian, cereți-le mai multora din ei să citească

pe rând ce au scris. Discutați pe marginea răspunsurilor, urmărind aceste aspecte: ce fel de persoană credeți că e Adrian? Cum vi se pare felul în care l-a abordat pe cel de care era îndrăgostit? Cum vi se pare reacția acestuia? Vi se pare îndreptățită reacția colegilor lui Adrian? Ce i-ați recomanda lui Adrian să facă?

10. „Citate celebre”

- împărțiți clasa în patru mari grupe.
- explicați-le grupelor că acesta e un exercițiu de citire și comentare, în care fiecare grupă va primi câte un fragment dintr-o scriere cu tematică gay pe care vor trebui să îl comenteze, urmărind aspectele date.
 - distribuiți grupelor o foaie de hârtie pe care sunt notate citatele de mai jos, fiecare cu un mic set de întrebări.
 - acordați grupelor 10-15 minute pentru a citi fragmentul și a-și pune în ordine comentariile pe marginea lui.
 - după acest răstimp, cereți câte unui elev din fiecare grup să prezinte tuturor fragmentul respectiv, precum și comentariile grupului. Încurajați schimbul de întrebări și argumente dintre grupe.

Fragmentul 1

„Homosexualitatea este o iubire ca oricare alta, nici mai bună, nici mai rea: cu tot atât de multe posibilități de manifestare – mărețe, duioase, melancolice, grotești, frumoase sau triviale, aidoma iubirii dintre bărbat și femeie.” (Klauss Mann, prozator german, fiul scriitorului Thomas Mann)

- cum ar suna o definiție a iubirii?
- de ce sunteți/nu sunteți de acord cu egalizarea pe care o face Mann între iubirile heterosexuale și iubirile homosexuale?
- este, totuși, vreuna din aceste iubiri mai avantajoasă/satisfăcătoare/împlinitoare decât cealaltă? De ce?

Fragmentul 2

„Homosexualitatea a existat dintotdeauna în istorie, în toate tipurile de societate, în toate clasele sociale, și a supraviețuit aprobării tacite, indiferenței, ca și celor mai dure persecuții. Ceea ce a variat însă enorm este modul în care diferite societăți au privit homosexualitatea, semnificațiile pe care i le-au dat și cum se definesc pe ele însele persoanele implicate în relații homosexuale.” (Jeffrey Weeks, profesor britanic de științe sociale)

- la ce persecuții credeți ca se referă autorul?
- considerați că în societatea românească de azi homosexualii sunt persecutați? Dar în alte societăți?
- ce semnificații credeți că se atribuie relațiilor homosexuale în societatea românească? Dar în alte societăți?

Fragmentul 3

„Homosexualitatea este o funcție exigentă. Ea pretinde alesului să aibă forța de a suporta un destin de excepție. Dar asistăm adesea la drama clasică a alesului prea slab, a omului mediocru promovată fără să vrea în rândul întâi.... Acesta va pieri sub ura atmosferică a heterosexualității. Batjocorit, călcat în picioare, nu-i rămâne decât să bea până la fund cupa de fiere ce i se întinde.” (Michel Tournier, scriitor francez)

- cum vi se pare tonul acestui fragment? Argumentați.
- de ce credeți că autorul consideră identitatea homosexuală un „destin de excepție”?
- dincolo de efectul de stil, ce realități credeți că sugerează metafora „cupa de fiere”?

Fragmentul 4

„Nu-mi amintesc să mă fi îngrijorat prea mult semnele ambivalenței sexuale pe care singur mi le observam. Am dat curs înclinațiilor mele sexuale de când mă știu. Ce mă intriga era disprețul altor băieți nu pentru sexualitatea mea, pe care o acceptau, ... ci pentru un gen de sensibilitate feminină pe care îl aveam, dar de care ei își băteau joc, fiindcă îi făcea să se simtă nesiguri pe ei. La fel se întâmplă și când bărbați foarte masculini se folosesc sexual de femei, dar le disprețuiesc din cauza subtilității pe care ele o au, iar ei – nu.” (Patrick White, prozator australian, laureat al Premiului Nobel pentru literatură în 1973)

- cum credeți că se manifestă disprețul pe care îl menționează autorul?

- care considerați că ar putea fi caracteristicile unei „sensibilități feminine”?

- pe baza acestui fragment și a experienței voastre de până acum, puteți enumera câteva trăsături de caracter tipice numai și numai femeilor și câteva trăsături de caracter tipice numai și numai bărbaților?